

EUROPOS SAJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

2014 M. KOVO 1 D. – 2014 M. BALANDŽIO 28 D.

**APŽVALGĄ PARENGĖ: LIETUVOS VYRIAUSIOJO ADMINISTRACINIO
TEISMO TEISINĖS ANALIZĖS IR INFORMACIJOS DEPARTAMENTAS**

EUROPOS SĄJUNGOS TEISINGUMO TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

(2014 m. kovo 1 d.–2014 m. balandžio 30 d.)

TURINYS

APMOKESTINIMAS	4
2014 m. kovo 13 d. prejudicinis sprendimas	4
Dėl pirkėjo teisės tikslinti PVM atskaitą dėl neįvykusio tiekimo, kai tiekėjas turi pareigą mokėti PVM dėl klaidingo šio mokesčio išskyrimo tiekimą įforminusioje sąskaitoje faktūroje	4
2014 m. balandžio 3 d. prejudicinis sprendimas	5
Dėl variklių degalams ir krosnių kurui naudojamų energetikos produktų ekvivalentiško apmokestinimo akcizu.....	6
LAISVAS PREKIŲ JUDĖJIMAS	7
2014 m. kovo 20 d. sprendimas	7
Dėl Lietuvos Respublikoje įtvirtinto draudimo registruoti kelių transporto priemonės (lengvuosius automobilius), kurios turi vairą dešinėje pusėje.....	7
MUITINĖS VEIKLA	8
2014 m. kovo 13 d. prejudicinis sprendimas	8
Dėl teisės skusti muitinės sprendimą pakeisti prekių muitinę vertę, kurio pagrindu vėliau bus priimtas sprendimas dėl muitų ir kitų importo mokesčių perskaičiavimo.....	9
Dėl importuotojo teisės būti išklaustam prieš muitinei priimant sprendimą dėl prekių muitinės vertės pakeitimo pažeidimo įtakos teisei ginčyti šį sprendimą.....	10
VARTOTOJŲ APSAUGA	11
2014 m. kovo 13 d. prejudicinis sprendimas	11
Dėl klaidinančios reklamos ir neteisėtos lyginamosios reklamos pripažinimo dviem savarankiškais pažeidimais.....	11
2014 m. balandžio 3 d. prejudicinis sprendimas	12
Dėl draudžiamos piramidės pobūdžio skatinimo sistemos požymių.....	13
ŽEMĖS ŪKIS	14
2014 m. balandžio 10 d. prejudicinis sprendimas	14
Dėl pareigos atlikti patikrinimą vietoje, kai išmokos gavėjo deklaruoti žemės sklypų plotai neatitinka žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistemos duomenų	15
LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ	15
2014 m. kovo 12 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas	15
Dėl trečiosios šalies piliečio, Sąjungos piliečio šeimos nario, teisės atvykti ir apsigyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, kai Sąjungos pilietis grįžta į šią valstybę narę po trumpų apsilankymų kitoje valstybėje narėje	16
2014 m. kovo 12 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje	18
Dėl trečiosios šalies piliečio, Sąjungos piliečio šeimos nario, teisės atvykti ir apsigyventi valstybėje narėje ir darbuotojų teisės laisvai judėti veiksmingumo	19
SOCIALINĖ POLITIKA	20
2014 m. kovo 18 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas	20
Dėl atsakymo suteikti motinystės atostogas moteriai, kuriai vaikas gimė pagal sutartį su surogatine motina	20
Dėl tariamos darbuotojo diskriminacijos dėl lyties, kai motinystės atostogas atsakoma suteikti moteriai, kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu.....	21
2014 m. kovo 18 d. didžiosios kolegijos sprendimas	22
Dėl tariamos darbuotojo diskriminacijos dėl negalios, kai motinystės atostogas atsakoma suteikti moteriai, kuri negali išnešioti vaiko ir kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu.....	23
KONKURENCIJA	24
2014 m. balandžio 10 d. sprendimas	24
Dėl solidariosios atsakomybės sampratos situacijoje, kai priimant sprendimą dėl pažeidimo įmonės nebeprisitaikė tam pačiam ekonominiam vienetui	25
Dėl lemiamos įtakos (angl. <i>decisive influence</i>) darymo prezumpcijos sampratos	25
2014 m. balandžio 10 d. sprendimas	26

Dėl išorinės ir vidinės solidariosios atsakomybės (angl. <i>joint and several liability from an external and internal perspective</i>) priskirtinumo ES ir nacionalinei teisei	27
APLINKA	28
2014 m. balandžio 3 d. prejudicinis sprendimas	28
Dėl kompetentingų nacionalinių institucijų pareigos pasiūlyti Komisijai panaikinti į Bendrijos svarbos teritorijos sąrašą įtrauktos teritorijos statusą	29
Dėl kompetencijos paskirstymo pagal nacionalinę teisę, kad būtų tinkamai įgyvendinami Direktyvos 92/43 reikalavimai	30
2014 m. balandžio 9 d. prejudicinis sprendimas	31
Dėl Direktyvos 2001/42 taikymo administraciniams aktams, priimtiems nepasibaigus jos perkėlimo terminui	32
Dėl norminio nacionalinės teisės akto nuostatos prilyginimo „atliekų tvarkymo planui“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 75/442.....	32
Dėl Direktyvos 1999/31 nuostatų aiškinimo norminio nacionalinės teisės akto nuostatos, taikomos sąvartynams, kuriems šios direktyvos perkėlimo į nacionalinės teisės aktus metu jau buvo išduoti leidimai arba kurie jau buvo eksploatuojami, taikymo kontekste	32

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ir Teisingumo Teismas, ETT) procesinių sprendimų santraukos. Šis dokumentas yra skirtas tik informavimui ir Vyriausiasis administracinis teismas neprisiima atsakomybės už šių procesinių dokumentų vertimus. Oficialius ir išsamius sprendimų tekstus galite rasti Teisingumo Teismo interneto svetainėje <http://curia.europa.eu/> ir Europos Sąjungos teisės interneto svetainėje <http://eur-lex.europa.eu/>.

APMOKESTINIMAS

2014 m. kovo 13 d. prejudicinis sprendimas

byloje *FIRIN OOD* prieš *Direktor na Direktsia „Obzhalvane i danachno-osiguritelna praktika“ – Veliko Tarnovo pri Tsentralno upravlenie na Natsionalnata agentsia za prihodite* (C-107/13)

Terminai: Bendra pridėtinės vertės mokesčio sistema – Direktyva 2006/112¹ – Perkant sumokėto mokesčio atskaita – Apmokėjimas – Atsisakymas leisti taikyti atskaitą – Sukčiavimas – Atskaitos tikslinimas, kai apmokestinamasis sandoris neįvykdytas – Sąlygos.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 9. Mokestiniai ginčai; 9.3. Pridėtinės vertės mokestis; 9.3.5. Pridėtinės vertės mokesčio atskaita.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas ginčas tarp *FIRIN OOD* (toliau – *FIRIN*) ir mokesčių administratoriaus dėl pridėtinės vertės mokesčio (toliau – ir PVM), susijusio su šios bendrovės atliktu apmokėjimu už miltų tiekimą, atskaitos mokesčio kredito forma.

Nustatyta, kad *FIRIN* yra bendrovė, gaminanti ir parduodanti duoną ir konditerinius gaminius. 99 proc. jos kapitalo priklauso *York Skay EOOD* (toliau – *York Skay*), o likusi dalis – K. Yorkishev. 2010 m. pabaigoje *FIRIN* užsisakė 10 000 t kviečių iš *Agra Plani EOOD* (toliau – *Agra Plani*), bendrovės, kuri 100 proc. priklauso K. Yorkishev. Dėl šio sandorio, apmokėto iš anksto, 2010 m. lapkričio 29 d. *Agra Plani* išrašė sąskaitą faktūrą 3 600 000 BGN ir nurodė 600 000 BGN mokėtino PVM.

Po patikrinimo Bulgarijos mokesčių administratorius suabejojo šios 600 000 BGN sumos atskaita, kurią *FIRIN* atliko deklaravusi PVM už 2010 m. lapkričio–gruodžio mėn. laikotarpį. Šią abejonę mokesčių administratorius pateisino tvirtindamas, kad tiekimas nebuvo atliktas, o 2010 m. lapkričio 29 d. sąskaita faktūra buvo sukčiavimo sistemos, kuri per patikrinimą buvo įrodyta, dalis. Iš tiesų, kadangi *Agra Plani* nebuvo įregistruota nacionalinėje javų tarnyboje, pagal nacionalinę teisę ji negalėjo prekiauti javais, o to *FIRIN* negalėjo nežinoti. Be to, *FIRIN* bendra atliktų mokėjimų suma *Agra Plani* nuo 2010 m. lapkričio 30 d., sudariusi 4 170 000 BGN, t. y. didesnę nei pagal sąskaitą faktūrą mokėtiną sumą, tą dieną buvo pervesta į *York Skay* sąskaitą. Taip pat tą pačią dieną 3 600 000 BGN sumą *York Skay* pervedė į *FIRIN* banko sąskaitą. Po šio patikrinimo 2011 m. rugsėjo 26 d. buvo priimtas pranešimas apie mokesčio perskaičiavimą.

Ginčui dėl šio pranešimo pasiekus teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar Direktyvos 2006/112 65 straipsnį, 90 straipsnio 1 dalį, 168 straipsnio a punktą, 185 straipsnio 1 dalį ir 193 straipsnį reikia aiškinti taip, kad PVM atskaita, kurią atliko sąskaitos faktūros, išrašytos už prekių tiekimo apmokėjimą, gavėjas, turi būti patikslinta, kai tokiais kaip pagrindinėje byloje aplinkybėmis galiausiai šis tiekimas nebuvo atliktas, net jei tiekėjas ir toliau turi pareigą sumokėti mokestį ir nesugrąžino apmokėjimo (33 punktas).

Dėl pirkėjo teisės tikslinti PVM atskaitą dėl neįvykusio tiekimo, kai tiekėjas turi pareigą mokėti PVM dėl klaidingo šio mokesčio išskyrimo tiekimą įforminusioje sąskaitoje faktūroje

Direktyvos 2006/112 184–186 straipsniuose nustatytos sąlygos, kuriomis gali atsirasti mokesčių administratoriaus teisė reikalauti, kad apmokestinamasis asmuo atliktų atskaitos tikslinimą (48 punktas). Dėl galimos pareigos tikslinti pirkimo PVM atskaitą atsiradimo Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 2006/112 185 straipsnio 1 dalyje nustatytas principas, pagal kurį atskaita tikslinama visų pirma tada, kai pateikus PVM deklaraciją pasikeičia veiksniai, kuriais remiantis buvo apskaičiuota atskaitytina suma (51 punktas). Tokiu atveju, kaip antai pagrindinėje byloje, kai iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą

¹ 2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyva 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos.

pateikusių teismo nuorodų matyti, kad prekių tiekimai, už kuriuos *FIRIN* sumokėjo, nebus atlikti, reikia daryti išvadą, kad veiksmų, į kuriuos buvo atsižvelgta nustatant šios atskaitos sumą, pokytis įvyko pateikus PVM deklaraciją. Todėl tokiu atveju mokesčių administratorius gali reikalauti patikslinti apmokestinamojo asmens atskaitytą PVM (52 punktas).

Šia išvada neturėtų leisti suabejoti aplinkybė, kad pats tiekėjo mokėtinas PVM nebuvo patikslintas (53 punktas). Iš tiesų, kiek tai susiję su sąskaitoje faktūroje klaidingai nurodyto PVM nesant apmokestinamojo sandorio vertinimu, iš Direktyvos 2006/112 matyti, kad du dalyvaujantys ūkio subjektai nebūtinai vertinami vienodai. Viena vertus, pagal Direktyvos 2006/112 203 straipsnį sąskaitą faktūrą išrašęs asmuo privalo mokėti joje nurodytą PVM net ir nesant apmokestinamojo sandorio. Kita vertus, pagal šios direktyvos 63 ir 167 straipsnius sąskaitos faktūros gavėjo naudojimasis teise į atskaitą yra apribotas vien mokesčiais už sandorį, apmokestinamą PVM (54 punktas). Šiomis aplinkybėmis mokesčių neutralumo principo laikymasis yra užtikrinamas valstybių narių numatyta galimybe ištaisyti bet kokią sąskaitoje faktūroje klaidingai nurodytą mokesčių, jei sąskaitą faktūrą išrašęs asmuo įrodo savo sąžiningumą ar kai jis per protingą laikotarpį visiškai pašalina mokesčių pajamų praradimo riziką (55 punktas). Atitinkamai Teisingumo Teismas sprendė, kad šiomis aplinkybėmis ir nepažeidžiant apmokestinamojo asmens teisės remiantis atitinkamomis nacionalinėmis teisių gynimo priemonėmis susigrąžinti iš tiekėjo atliktą apmokėjimą už prekių tiekimą, kuris galiausiai nebuvo atliktas, aplinkybė, jog pats šio tiekėjo mokėtinas PVM nebuvo patikslintas neturi įtakos mokesčių administratoriaus teisei susigrąžinti šio apmokestinamojo asmens atskaitytą PVM nuo apmokėjimo už šį tiekimą (56 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

2006 m. lapkričio 28 d. Tarybos direktyvos 2006/112/EB dėl pridėtinės vertės mokesčio bendros sistemos 65 straipsnį, 90 straipsnio 1 dalį, 168 straipsnio a punktą, 185 straipsnio 1 dalį, 193 ir 205 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jais reikalaujama, jog pridėtinės vertės mokesčio atskaita, kurią atliko sąskaitos faktūros, išrašytos už prekių tiekimo apmokėjimą, gavėjas, turi būti patikslinta, kai tokiomis kaip pagrindinėje byloje aplinkybėmis galiausiai šis tiekimas nebuvo atliktas, net jei tiekėjas ir toliau turi pareigą sumokėti mokesčių ir nesugrąžino apmokėjimo.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62013CJ0107&rid=26>

2014 m. balandžio 3 d. prejudicinis sprendimas sujungtose bylose *Hauptzollamt Köln* prieš *Kronos Titan GmbH* ir *Hauptzollamt Krefeld* prieš *Rhein-Ruhr Beschichtungs-Service GmbH* (C-43/13 ir C-44/13)

Terminai: Direktyva 2003/96² – Energetikos produktų apmokestinimas – Direktyvoje 2003/96/EB nenurodyti produktai – Sąvoka „ekvivalentiškas krosnių kuras ar variklių degalai“.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
9. Mokestiniai ginčai; 9.4. Akcizai; 9.4.1. Akcizų objektas; 9.4.1.3. Energetiniai produktai; 9.4.4. Kiti su akcizais susiję klausimai.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėse bylose buvo nagrinėjami du ginčai, kilę, pirma, tarp Kelno muitinės ir *Kronos Titan GmbH* (toliau – *Kronos*) ir, antra, tarp Krėfeldo muitinės ir *Rhein-Ruhr Beschichtungs-Service GmbH* (toliau – *RRBS*) dėl apmokestinimo lygio, taikomo, pirma, toluenui ir, antra, baltajam spiritui bei lengvajai alyvai–produktams, kuriuos *Kronos* ir *RRBS* atitinkamai naudojo kaip krosnių kurą.

Nustatyta, kad *Kronos* gamina titano dioksido miltelius, vadinamąjį „baltąjį pigmentą“. Tam, kad įvyktų reikalinga cheminė reakcija, reikia 1 650 laipsnių Celsijaus temperatūros. *Kronos* ją pasiekia degindama tolueną, kuris purškiamas į deguonies srovę. Dėl tolueno naudojimo 2007 m. *Kronos* pateikė muitinei energijos mokesčio deklaraciją, joje nurodė apie 1,1 mln. eurų energijos mokesčio sumą. Ši suma buvo apskaičiuota pagal mokesčio dydį, kuris nacionalinėje teisėje buvo taikomas benzinui, kuriame sieros kiekis yra 10 mg/kg ar mažiau, priskirtam prie KN 2710 11 41–2710 11 49 subpozicijų. Tuo pačiu metu

² 2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyva 2003/96/EB, keičianti Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių struktūrą.

Kronos pateikė prieštaravimą dėl savo deklaracijos – ji norėjo, kad būtų taikoma daug mažesnė mokesčio suma, numatyta keliems kitiems energetikos produktams, kai jie naudojami kaip krosnių kuras (kadangi toluenas eksplisitiškai nenumatytas mokesčių įstatymuose, pagal nacionalinę teisę turi būti taikomas artimiausių pagal pobūdį ir panaudojimo tikslą energetikos produktų mokesčio tarifas).

Kitoje byloje nustatyta, kad *RRBS* gamina paviršiaus dangas terminiu būdu. Tam ji naudoja statinėse perkamą neapmokestiną baltąjį spiritą (KN 2710 11 21 subpozicija) ir prie tos pačios subpozicijos priskirtą lengvąją alyvą Exxsol D60, kurie gaminant sudeginami. Dėl šių produktų naudojimo 2007 m. ir 2008 m. mokesčių administratorius 2008 m. gruodžio 1 d. ir 2009 m. gruodžio 7 d. pateikė atitinkamus pranešimus apie mokėtinus mokesčius, juose apskaičiavo iš viso 134 747,70 eurų energijos mokesčio, pritaikiusi 654,50 eurų už 1 000 kg apmokestinimo lygį. Šis mokestis nacionalinėje teisėje yra nustatytas benziniui, kuriame sieros kiekis yra 10 mg/kg ar mažiau, pagal KN 2710 11 41–2710 11 49 subpozicijas. Dėl šių pranešimų *RRBS* pateikė skundą, nes norėjo, kad būtų taikomas daug mažesnis mokesčio tarifas.

Giūčams pasiekus teismus, šie sustabdė bylų nagrinėjimą ir kreipėsi į Teisingumo Teismą iš esmės norėdami sužinoti, kaip reikia aiškinti sąlygą, nurodytą Direktyvos 2003/96 2 straipsnio 3 dalyje, pagal kurią kiti energetikos produktai nei tie, kurių apmokestinimo lygis nustatytas šioje direktyvoje, apmokestinami atsižvelgiant į jų naudojimą, taikant ekvivalentiškam krosnių kurui ar variklių degalams nustatytą tarifą (24 punktas).

Dėl variklių degalams ir krosnių kurui naudojamų energetikos produktų ekvivalentiško apmokestinimo akcizu

Iš Direktyvos 2003/96 3–5 konstatuojamųjų dalių matyti, kad atskirdamas variklių degalus nuo krosnių kuro ir nustatydamas kelis minimalius mokesčio tarifus Sąjungos teisės aktų leidėjas siekė užtikrinti gerą vidaus rinkos funkcionavimą (31 punktas). Tačiau minėtos direktyvos 2 straipsnio 3 dalies aiškinimas taip, kad valstybės narės turi visiems produktams, naudojamiems kaip variklių degalai ar krosnių kuras, taikyti mokesčio tarifą, numatytą atitinkamai kitiems variklių degalams ar kitam krosnių kurui, leidžia suderinti nacionalines apmokestinimo tvarkas ir išvengti to, kad tas pats produktas kai kuriose valstybėse narėse būtų apmokestinamas kaip variklių degalai, o kitose valstybėse narėse jam būtų taikomas krosnių kurui nustatytas tarifas. Taip aiškinama šia nuostata nustatyta tvarka veiksmingai prisideda prie gero vidaus rinkos funkcionavimo (32 punktas). Be to, Direktyvos 2003/96 2 straipsnio 3 dalies aiškinimas taip, kad naudojimo kaip variklių degalų ar krosnių kuro kriterijus yra lemiamas, leidžia išvengti galimo konkurencijos tarp taisy pačiais tikslais naudojamų produktų iškraipymo (33 punktas). Pirmiausia reikia nustatyti, ar nagrinėjamas produktas naudojamas kaip variklių degalai, ar kaip krosnių kuras, paskui – kokie variklių degalai ar krosnių kuras yra jam ekvivalentiški, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą (34 punktas).

Taigi, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, sąvoką „produkto ekvivalentiškumas“ reikia aiškinti atsižvelgiant į nagrinjamų energetikos produktų pakeičiamumą arba sukeičiamumą. Todėl pagrindinėse bylose reikia patikrinti, ar vienas iš Direktyvos 2003/96 I priedo C lentelėje numatytų produktų galėtų būti naudojamas kaip šių energetikos produktų pakaitalas siekiant numatyto rezultato. Taip užtikrinama, kad tą pačią funkciją atliekantys produktai būtų apmokestinami tuo pačiu lygmeniu (35 punktas). Be to, kai nėra pakaitalų, kaip tai suprantama pagal minėtąjį punktą, atsižvelgiant į kiekvieną atvejį reikia nustatyti, kurie variklių degalai ar krosnių kuras pagal savo savybes ir paskirtį yra artimiausi nagrinjamam produktui. Tai leistų laikytis pareigos atskirti variklių degalus nuo krosnių kuro, kiek tai susiję su produktais, kuriems atskirai minimalus mokesčio tarifas nėra nustatytas Europos Sąjungoje (36 punktas). Atitinkamai „ekvivalentiški variklių degalai ar krosnių kuras“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2003/96 2 straipsnio 3 dalį, pirmiausia turi būti nustatomi pagal nagrinėjamo produkto naudojimą kaip variklių degalų ar krosnių kuro; paskui reikia nustatyti variklių degalus ar krosnių kurą, numatytus atitinkamoje Direktyvos 2003/96 I priedo lentelėje, kuriuos šis naudojamas produktas iš tiesų pakeičia, arba, jei to negalima padaryti, į kuriuos savo savybėmis ir paskirtimi jis labiausiai panašus (37 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

2003 m. spalio 27 d. Tarybos direktyvos 2003/96/EB, keičiančios Bendrijos energetikos produktų ir elektros energijos mokesčių struktūrą, 2 straipsnio 3 dalyje nustatyta sąlyga, pagal kurią kiti energetikos produktai nei tie, kurių apmokestinimo lygis nustatytas šioje direktyvoje, taikant ekvivalentiškam krosnių kurui ar variklių degalams nustatytą tarifą apmokestinami atsižvelgiant į jų naudojimą, turi būti aiškinama taip, kad pirmiausia reikia nustatyti, ar nagrinėjamas produktas naudojamas kaip variklių degalai, ar kaip krosnių kuras; paskui, jei reikia, nustatomi variklių degalai ar krosnių kuras, numatyti atitinkamoje šios

direktyvos I priedo lentelėje, kuriuos šis naudojamas produktas iš tiesų pakeičia, arba, jei to negalima padaryti, į kuriuos savo savybėmis ir paskirtimi jis labiausiai panašus.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62013CJ0043&rid=25>

LAISVAS PREKIŲ JUDĖJIMAS

2014 m. kovo 20 d. sprendimas byloje *Komisija prieš Lietuvos Respubliką* (C-61/12)

Terminai: Valstybės įsipareigojimų neįvykdymas – Motorinių transporto priemonių registravimas – SESV 34 ir 36 straipsniai – Direktyva 70/311/EEB – Direktyva 2007/46/EB – Eismas dešiniąja kelio puse valstybėje narėje – Pareiga perkelti vairavimo mechanizmą iš dešinės pusės į kairę registruojant lengvuosius automobilius.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
12. Registrai; 12.4. Kiti su registru veikla susiję klausimai.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Ieškiniu Europos Komisija Teisingumo Teismo prašė pripažinti, kad draudama registruoti lengvuosius automobilius, kurių vairas įrengtas dešinėje pusėje, ir (arba) reikalaujama prieš registruojant perkelti naujų ar anksčiau kitoje valstybėje narėje registruotų lengvųjų automobilių vairavimo mechanizmą iš dešinės pusės į kairę Lietuvos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal 1970 m. birželio 8 d. Tarybos direktyvos 70/311/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su motorinių transporto priemonių ir jų priekabų vairavimo mechanizmu, suderinimo 2a straipsnį, 2007 m. rugsėjo 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2007/46/EB, nustatančios motorinių transporto priemonių ir jų priekabų bei tokioms transporto priemonėms skirtų sistemų, sudėtinių dalių ir atskirų techninių mazgų patvirtinimo pagrindus (Pagrindų direktyva), 4 straipsnio 3 dalį bei SESV 34 straipsnį.

Lietuvos Respublikos Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo, kurio nauja redakcija įsigaliojo 2008 m. liepos 1 d., 25 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „draudžiama dalyvauti viešajame eisme motorinėms transporto priemonėms, kurios pritaikytos eismui kairiąja kelio puse ir (ar) turi vairą dešinėje pusėje, išskyrus tas, kurios buvo įregistruotos Lietuvos Respublikoje iki 1993 m. gegužės 1 d. arba kurios pagal konstrukciją ir įrangą yra skirtos specialioms darbo funkcijoms atlikti. Šis draudimas netaikomas laikinai (iki 90 dienų per metus) į Lietuvos Respubliką su užsienio valstybėje įregistruotomis transporto priemonėmis atvykusiems užsieniečiams, kurie neturi leidimo laikinai apsigyventi arba leidimo nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje, taip pat Lietuvos Respublikos piliečiams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, taip pat transporto priemonėms, kurios teisės aktų nustatyta tvarka priskirtos istorinių motorinių transporto priemonių kategorijai.“

Dėl Lietuvos Respublikoje įtvirtinto draudimo registruoti kelių transporto priemonės (lengvuosius automobilius), kurios turi vairą dešinėje pusėje

Vertindamas tokio reglamentavimo pagrįstumą, Teisingumo Teismas, be kita ko, nurodė, kad apie transporto priemonių vairavimo mechanizmus konkrečiai kalbama Direktyvoje 70/311, kurios 2a straipsnyje valstybės narės įpareigtos nedrausti, be kita ko, transporto priemonės registracijos „dėl priešasčių, susijusių su jos vairavimo mechanizmu“, jei šis mechanizmas atitinka šios direktyvos reikalavimus (44 punktas). Minėtame 2a straipsnyje įtvirtintas draudimas atsisakyti registruoti yra kategoriškas ir bendras, o žodžių „dėl priešasčių, susijusių su jos vairavimo mechanizmu“, turinys yra aiškus; sąvoka „vairavimo mechanizmas“ taip pat apima vairuotojo vietą, t. y. transporto priemonių vairo, kuris yra sudedamoji vairavimo mechanizmo dalis, padėtį (45 punktas). Transporto priemonės pakeitimai, kurių gali valstybės narės reikalauti, negali būti susiję su vairuotojo vietos perkėlimu, nes tai būtų Direktyvos 70/311 tekstui prieštaraujantis kišimasis, iš esmės pakeičiantis transporto priemonės konstrukciją; tie pakeitimai gali būti susiję tik su minimalaus pobūdžio išikišimais, kuriuos atlikti valstybės narės turi teisę reikalauti (50 punktas).

Taigi, kaip sprendė Teisingumo Teismas, vairuotojo vietos, kuri yra sudedamoji transporto priemonės vairavimo mechanizmo dalis, padėčiai taikomas direktyvomis 2007/46 ir 70/311 įtvirtintas

suderinimas, todėl valstybės narės negali dėl kelių eismo saugumo reikalauti perkelti naujų transporto priemonių vairuotojo vietą į priešingą pusę nei ta, kuria vyksta eismas, kad šią transporto priemonę būtų galima įregistruoti jų teritorijoje (52 punktą).

Toliau vertindamas dėl Lietuvos Respublikos teisės aktų atitikties SESV 34 straipsnio reikalavimams, Teisingumo Teismas pripažino, kad ginčo nacionalinės teisės normomis nustatyti ribojimai yra kiekybiniais importo apribojimams lygiaverčio poveikio priemonė, draudžiama pagal minėtą SESV straipsnį, nes jais kliudoma tiekti į Lietuvos rinką transporto priemonės, kurių vairuotojo vieta yra dešinėje pusėje ir kurios teisėtai gaminamos ir registruojamos kitose nei Lietuvos Respublika valstybėse narėse (57 punktą). Tokie teisės aktai gali būti pateisinami privalomaisiais reikalavimais, jeigu jie tinkami užtikrinti siekiamo tikslo įgyvendinimą ir neviršija to, kas būtina jam pasiekti (58 punktą). Tačiau Teisingumo Teismas atmetė Lietuvos Vyriausybės argumentus dėl būtinybės užtikrinti kelių eismo saugumą, iš esmės juos pripažinęs neproporcingais siekiamam tikslui (59–69 punktai).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendė:

Draudama registruoti lengvuosius automobilius, kurių vairas įrengtas dešinėje pusėje, ir (arba) reikalaujama prieš registruojant perkelti naujų ar anksčiau kitoje valstybėje narėje registruotų lengvųjų automobilių vairavimo mechanizmą iš dešinės pusės į kairę Lietuvos Respublika neįvykdė išpareigojimų pagal 1970 m. birželio 8 d. Tarybos direktyvos 70/311/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su motorinių transporto priemonių ir jų priekabų vairavimo mechanizmu, suderinimo 2a straipsnį, 2007 m. rugsėjo 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2007/46/EB, nustatančios motorinių transporto priemonių ir jų priekabų bei tokioms transporto priemonėms skirtų sistemų, sudėtinių dalių ir atskirų techninių mazgų patvirtinimo pagrindus (Pagrindų direktyva), 4 straipsnio 3 dalį bei pagal SESV 34 straipsnį.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30d56649d85fe6464c769bcff1e27710b809.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuNbNz0?text=&docid=149502&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=67773>

MUITINĖS VEIKLA

2014 m. kovo 13 d. prejudicinis sprendimas sujungtose bylose *Global Trans Lodzhistik OOD* prieš *Nachalnik na Mitnitsa Stolichna* (C-29/13 ir C-30/13)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Bendrijos muitinės kodeksas³ – 243 ir 245 straipsniai – Reglamentas Nr. 2454/93⁴ – 181a straipsnis – Sprendimas, kurį galima apskųsti – Teismui teikiamo skundo priimtumas nepateikus išankstinio administracinio skundo – Teisės į gynybą užtikrinimo principas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
10. Muitinės veikla; 10.4. Prekių muitinis įvertinimas.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėse bylose buvo nagrinėjami du ginčai tarp *Global Trans Lodzhistik OOD* (toliau – *Global Trans Lodzhistik*) ir muitinės įstaigos (mokesčių administratoriaus) dėl šios bendrovės skundo dėl dviejų sprendimų, kuriais pataisyta jos importuotų prekių muitinė vertė ir nurodyta perskaičiuoti pridėtinės vertės mokesčių (toliau – PVM), panaikinimo.

Nustatyta, kad *Global Trans Lodzhistik* pateikė dvi muitinės deklaracijas už iš Turkijos importuotas prekes, kuriomis deklaravo jų išleidimą į laisvą apyvartą pagal muitų teisę. Bulgarijos muitinė patikrino dokumentus ir prekes pagal Muitinės kodekso 68 straipsnį. Suabejojusi, ar deklaruota vertė atitinka realiai

³ 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis Bendrijos muitinės kodeksą, iš dalies pakeistas 1996 m. gruodžio 19 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 82/97.

⁴ 1993 m. liepos 2 d. Komisijos reglamentas (EEB) Nr. 2454/93, išdėstantis Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92 įgyvendinimo nuostatas, iš dalies pakeistas 1994 m. gruodžio 19 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 2913/92.

sumokėtą arba mokėtiną kainą, ši muitinė paėmė prekių mėginius ir paprašė papildomos informacijos iš *Global Trans Lodzhistik* pagal Reglamento Nr. 2454/93 178 straipsnio 4 dalį ir 181a straipsnio 2 dalį. Į šį paklausimą bendrovė atsakė, kad negali pateikti prašomos informacijos, ir nurodė, jog tarptautinio pirkimo-pardavimo sutartyje numatytas atidėtas apmokėjimas už prekes. Atitinkamai mokesčių administratorius priimtais sprendimais nustatė naują dalies prekių muitinę vertę remdamasis Muitinės kodekso 30 straipsnio 2 dalies b punktu.

Global Tranz Lodzhistik apskundė šiuos teritorinio mokesčių administratoriaus sprendimus tiesiogiai pirmosios instancijos administraciniam teismui. Skunde tvirtino, kad muitinė vertė nustatyta neteisingai ir kad pažeista jos nustatymo procedūra, nes šiai bendrovei neužtikrinta teisė būti išklaustyti ir pateikti prieštaravimus iki priimant galutinį sprendimą, kaip tai numatyta Reglamento Nr. 2454/93 181a straipsnio 2 dalyje. Teismas atmetė skundus kaip nepriimtinius, nurodęs, jog buvo privaloma pateikti išankstinį administracinį skundą, nes Muitinės kodekse numatyta dviejų pakopų apskundimo procedūra (nurodė perduoti abi bylas nagrinėti centriniam mokesčių administratoriui). Apeliacinės instancijos teismas panaikino pirmosios instancijos teismo nutartis ir grąžino šiam teismui bylas nagrinėti iš naujo, motyvuodamas tuo, kad šioje byloje nebuvo privaloma pateikti administracinį skundą, nes Muitinės kodekso 243 straipsnio 2 dalis netaikoma.

Iš naujo nagrinėdamas *Global Tranz Lodzhistik* skundus pirmosios instancijos teismas juos atmetė, kaip nenagrinėtus teismų, nes vertino, kad minėti mokesčių administratoriaus sprendimai pagal nacionalinę teisę negali būti laikomi galutiniais aktais bei juos kvalifikavo parengiamaisiais aktais, nes laikė juos „pranešimais“, kaip jie suprantami pagal Muitinės kodekso 221 straipsnį.

Vyriausiasis administracinis teismas panaikino šias pirmosios instancijos teismo nutartis dėl nepriimtumo, nes nagrinėjami sprendimai, kadangi juose nustatyta nauja muitinė vertė, yra sprendimai, kaip jie suprantami pagal Muitinės kodekso 4 straipsnio 5 punktą, ir juos galima skusti teismui pagal šio kodekso 243 straipsnio 1 dalį.

Grąžintas bylas iš naujo nagrinėjęs pirmosios instancijos teismas nutarė sustabdyti jų nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą jo pateiktais klausimais.

Dėl teisės skusti muitinės sprendimą pakeisti prekių muitinę vertę, kurio pagrindu vėliau bus priimtas sprendimas dėl muitų ir kitų importo mokesčių perskaičiavimo

Pirmuoju klausimu šis nacionalinis teismas iš esmės siekė sužinoti, ar sprendimas, kaip antai vienas iš nagrinėjamų pagrindinėje byloje, kuriuo, remiantis Muitinės kodekso 30 straipsnio 2 dalimi, pakeista prekių muitinė vertė, todėl deklaruojančiam subjektui pranešta, kad bus perskaičiuotas PVM, yra Muitinės kodekso 243 straipsnyje nurodyta tvarka skusti galimas aktas (26 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas nurodė, kad iš kartu aiškinamų Muitinės kodekso 243 straipsnio 1 dalies ir 4 straipsnio 5 punkto matyti, kad bet kuris asmuo turi teisę apskusti muitinės sprendimus dėl muitų teisės aktų taikymo, kurie su juo susiję tiesiogiai ir individualiai (27 punktas). Sprendimas, kuriuo pakeista prekių muitinė vertė ir kuriuo pranešama, kad bus perskaičiuoti mokėtini mokesčiai, yra susijęs su muitų teisės aktų taikymu ir sukelia tiesioginių teisinių pasekmių importuotojui (29 punktas). Be to, iš Muitinės kodekso 6 straipsnio 3 dalies matyti, kad sprendimuose, kurie susiję su muitų teisės aktų taikymu ir sukelia nepalankių pasekmių asmenims, kuriems jie priimti, turi būti nurodyta apskundimo teisė, numatyta šio kodekso 243 straipsnyje (30 punktas). Atitinkamai Teisingumo Teismas sprendė, kad pagrindinėje byloje nagrinėti sprendimai yra aktai, kuriuos galima apskusti, kaip tai suprantama pagal Muitinės kodekso 243 straipsnį (31 punktas).

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs nacionalinis teismas taip pat siekė sužinoti, ar Muitinės kodekso 243 straipsnio 2 dalyje yra nustatyta teismui teikiamo skundo dėl pagal Reglamento Nr. 2454/93 181a straipsnio 2 dalį priimtų sprendimų priimtumo sąlyga būti prieš tai išnaudojus šiems sprendimams nustatytus administracinio apskundimo būdus (41 punktas).

Pagal Muitinės kodekso 243 straipsnio 2 dalį teise pateikti skundą galima pasinaudoti iš pradžių pateikiant skundą muitinės įstaigai, paskui – nepriklausomai institucijai, kuri gali būti teismas (42 punktas). Iš šios nuostatos teksto nematyti, jog skundas muitinės įstaigai yra privalomas etapas iki pateikiant skundą nepriklausomai institucijai (43 punktas). Kita vertus šio kodekso 243 straipsnį reikia aiškinti taip, kad nacionalinėje teisėje turi būti nustatyta, ar subjektai pirmiausia turi pateikti skundą muitinės įstaigai, ar jie gali tiesiogiai kreiptis į teismą (44 punktas). Todėl, kaip sprendė Teisingumo Teismas, Muitinės kodekso 243 straipsnio 2 dalyje nenustatyta teismui teikiamo skundo dėl pagal Reglamento Nr. 2454/93 181a straipsnio 2 dalį priimtų sprendimų priimtumo sąlyga prieš tai išnaudoti šiems sprendimams nustatytus administracinio apskundimo būdus (45 punktas).

Dėl importuotojo teisės būti išklaustyta prieš muitinei priimant sprendimą dėl prekių muitinės vertės pakeitimo pažeidimo įtakos teisei ginčyti šį sprendimą

Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė sužinoti, ar Reglamento Nr. 2454/93 181a straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad pažeidus suinteresuotojo asmens teisę būti išklaustyta ir pateikti prieštaravimus pagal šį straipsnį priimtas sprendimas gali būti laikomas galutinis, ir ar darant tokią pačią prielaidą šis procedūrinis trūkumas suteikia suinteresuotajam asmeniui teisę pateikti skundą dėl šio sprendimo tiesiogiai nepriklausomam teismui (46 punktas).

Reglamento Nr. 2454/93 181a straipsnio 2 dalyje numatyta, kad jei muitinės įstaigos toliau abejoja dėl nustatytos prekių muitinės vertės, prieš priimdamos galutinį sprendimą jos privalo konkrečiam asmeniui raštu pranešti priežastis, dėl kurių kilo abejonių, ir suteikti jam tinkamą galimybę pateikti atsakymą. Galutinis sprendimas ir jį lėmusios priežastys perduodamos konkrečiam asmeniui raštu (47 punktas).

Kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, nors šiame straipsnyje numatyta muitinės įstaigų pareiga prieš priimant galutinį sprendimą pranešti konkrečiam asmeniui priežastis, dėl kurių kilo abejonių, ir suteikti jam galimybę pateikti paaiškinimą, muitinės įstaigų padarytas šios pareigos pažeidimas vis dėlto neturėtų įtakos sprendimo pripažinimui galutiniu ir priimto akto kvalifikavimui kaip sprendimo, priimto pagal Reglamento Nr. 2454/93 181a straipsnio 2 dalį. Šis muitinės įstaigų priimtas aktas bet kuriuo atveju sukelia teisinių pasekmių jo gavėjui, nes juo nustatyta nauja prekių muitinė vertė ir jis yra sprendimas, kaip jis suprantamas pagal Muitinės kodekso 4 straipsnio 5 punktą (48 punktas). Tačiau dėl konkretaus asmens teisės būti išklaustyta pažeidimo minėtas sprendimas tampa neteisėtas ir jį galima tiesiogiai apskųsti nepriklausomam teismui (49 punktas).

Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekė sužinoti, ar Reglamento Nr. 2454/93 181a straipsnio 2 dalyje numatytos suinteresuotojo asmens teisės būti išklaustyta ir pateikti prieštaravimų pažeidimas, galintis sukelti pagal šį straipsnį priimto sprendimo negaliojimą, įpareigoja skundą dėl šio sprendimo nagrinėjantį teismą priimti sprendimą dėl šio skundo be galimybės perduoti bylą nagrinėti administracinei institucijai (56 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pirmiausia priminė, kad teisės į gynybą užtikrinimo principas yra bendrasis Bendrijos teisės principas, kurį reikia taikyti, kai administracija ketina priimti aktą asmens nenaudai. Pagal šį principą, aiškiai primintą Reglamento Nr. 2454/93 181a straipsnio 2 dalyje, sprendimų, kuriais labai paveikiami asmenų interesai, adresatams turi būti suteikta galimybė naudingai pateikti savo nuomonę dėl pagrindų, kuriais administracija ketina grįžti savo sprendimą. Šiuo tikslu jam turi būti nustatytas pakankamas laikotarpis (57 punktas).

Atitinkamai Europos Sąjungos teisminė institucija pastebėjo, kad pagrindinėje byloje iš tiesų muitinės įstaiga nesuteikė *Global Trans Lodzhistik* galimybės būti išklaustyta ir pateikti pastabų prieš priimant nagrinėjamus sprendimus. Todėl jie gali būti panaikinti (58 punktas). Kita vertus Muitinės kodekse nėra jokių nuostatų dėl pasekmių, sietinų su „galutinio sprendimo“, kaip jis suprantamas pagal Reglamento Nr. 2454/93 181a straipsnio 2 dalį, panaikinimo dėl pažeisto teisės į gynybą užtikrinimo principo (59 punktas). Todėl, atsižvelgiant į valstybėms narėms Muitinės kodeksu suteiktą procedūrinę autonomiją, nacionalinis teismas turi nustatyti šias pasekmes, atsižvelgdamas į ypatingas bylos aplinkybes ir į tai, kiek, pirma, patvirtintos atitinkamos priemonės yra tapačios priemonėms, taikomoms privatiems asmenims esant panašioms nacionalinės teisės reguliuojamoms situacijoms, ir kiek, antra, dėl jų naudojimas Sąjungos teisėje nustatytais teisėmis netaps praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (60 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendė:

1. Pirma, sprendimas, kaip antai vienas iš nagrinėjamų pagrindinėje byloje, kuriuo, remiantis 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2913/92, nustatančio Bendrijos muitinės kodeksą, iš dalies pakeisto 1996 m. gruodžio 19 d. Europos parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 82/97, 30 straipsnio 2 dalimi, pakeista prekių muitinė vertė, todėl deklaruojančiam subjektui pranešta, kad bus perskaičiuotas PVM, yra Muitinės kodekso 243 straipsnyje nurodyta tvarka skųsti galimas aktas. Antra, atsižvelgiant į bendruosius teisės į gynybą užtikrinimo ir *res judicata* principus, šio kodekso 245 straipsniu nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kuriose numatyti du skirtingi muitinės sprendimų apskundimo būdai, nes šios nuostatos nepažeidžia lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų.

2. Reglamento Nr. 2913/92 243 straipsnio 2 dalyje nenustatyta teismui teikiamo skundo dėl pagal Reglamento Nr. 2454/93, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 3254/94, 181a straipsnio 2 dalį priimtų

sprendimų priimtinumą sąlyga prieš tai išnaudoti šiems sprendimams nustatytus administracinio apskundimo būdus.

3. Reglamento Nr. 2454/93, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 3254/94, 181a straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal šį straipsnį priimtas sprendimas turi būti laikomas galutiniu ir jį galima apskusti tiesiogiai nepriklausomam teismui, net jeigu jis priimtas pažeidžiant suinteresuotojo asmens teisę būti išklaustyam ir pateikti prieštaravimų.

4. Pažeidus Reglamento Nr. 2454/93, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 3254/94, 181a straipsnio 2 dalyje numatytą suinteresuotojo asmens teisę būti išklaustyam ir pateikti prieštaravimų, nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į ypatingas nagrinėjamos bylos aplinkybes ir į lygiavertiškumo bei veiksmingumo principus, turi nustatyti, ar, prirėikus panaikinti pažeidžiant teisės į gynybą užtikrinimo principą priimtą sprendimą, sprendimą dėl skundo, pateikto dėl šio sprendimo, turi priimti jis pats, ar, jei gali, perduoti bylą nagrinėti kompetentingai administracinei institucijai.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62013CJ0029&rid=27>

VARTOTOJŲ APSAUGA

2014 m. kovo 13 d. prejudicinis sprendimas byloje *Posteshop SpA – Divisione Franchising Kipoint* prieš *Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato* (C-52/13)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 2006/114⁵ – Sąvokos „klaidinanti reklama“ ir „lyginamoji reklama“ – Nacionalinės teisės nuostatos, pagal kurias klaidinanti reklama ir neteisėta lyginamoji reklama yra du atskiri neteisėti veiksmai.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
7.5. Nesąžininga konkurencija; 7.5.1. Klaidinanti reklama; 7.5.2. Lyginamoji reklama.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas *Posteshop SpA – Divisione Franchising Kipoint* (toliau – *Posteshop*) ir Konkurencijos ir rinkos priežiūros tarnybos bei Ministrų tarybos prezidiumo ginčas dėl sprendimo, kuriuo *Posteshop* pripažinta platinusia klaidinančią reklamą. Nustatyta, kad 2010 m. kovo 30 d. sprendimu minėta tarnyba pripažino *Posteshop* skleistą reklamą, kuria reklamuotas jos franšizės tinklas *Kipoint*, klaidinančia reklama, kaip tai suprantama pagal nacionalinę teisę. Todėl tuo pačiu sprendimu ji uždraudė toliau skleisti šią reklamą ir skyrė *Posteshop* 100 000 eurų baudą.

Ginčui pasiekus apeliacinės instancijos teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar Direktyvą 2006/114 reikia aiškinti taip, kad, kiek tai susiję su prekybininkų apsauga, klaidinanti reklama ir neteisėta lyginamoji reklama šioje direktyvoje reglamentuojamos kaip du savarankiški pažeidimai ir kad, siekiant uždrausti klaidinančią reklamą ir už ją nubausti, nebūtina, kad ji būtų kartu ir neteisėta lyginamoji reklama (19 punktas).

Dėl klaidinančios reklamos ir neteisėtos lyginamosios reklamos pripažinimo dviem savarankiškais pažeidimais

Šiuo klausimu Europos Sąjungos teisminė institucija pirmiausia priminė, kad Direktyva 2006/114, kaip numatyta jos 1 straipsnyje, siekiama dvejopo tikslo – apsaugoti prekybininkus nuo klaidinančios reklamos ir jos nesąžiningų pasekmių ir nustatyti sąlygas, kada lyginamoji reklama laikoma leistina (22 punktas). Antra, sąvokų „klaidinanti reklama“ ir „lyginamoji reklama“ apibrėžtys yra atskiros, jos įtvirtintos atitinkamai Direktyvos 2006/114 2 straipsnio b ir c punktuose (23 punktas). Trečia, iš šios direktyvos 5 straipsnio 3 dalies a ir b punktų ir 6 straipsnio matyti, kad turi būti galimybė dėl bet kokios klaidinančios reklamos ar bet kokios neteisėtos lyginamosios reklamos teikti skundą valstybių narių teismams arba kompetentingoms administracinėms institucijoms, kad šie teismai arba institucijos turi turėti įgaliojimus

⁵ 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/114/EB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos (kodifikuota redakcija).

intis priemonių, kuriomis nurodoma nutraukti klaidinančią reklamą ar neteisėtą lyginamąją reklamą arba uždrausti jas skleisti ir kad valstybės narės gali skatinti savanorišką kontrolę, siekdamos panaikinti klaidinančią reklamą ar neteisėtą lyginamąją reklamą. Taigi, jungtuko „arba“ vartojimas suponuoja galimybę imtis tokių priemonių arba dėl klaidinančios reklamos, arba dėl neteisėtos lyginamosios reklamos, nereikalaujant abiejų šių aplinkybių buvimo tuo pat metu, kad būtų galima konstatuoti pažeidimą (24 punktas). Galiausiai, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, iš Direktyvos 2006/114 aiškiai matyti, kad nuostatomis, kuriomis reglamentuojama klaidinanti reklama, ir nuostatomis, kuriomis reglamentuojama lyginamoji reklama, siekiama skirtingų tikslų. Šios direktyvos 3 straipsnyje numatyti minimalūs kriterijai ir tikslai, pagal kuriuos nustatoma, ar reklama yra klaidinanti, taigi ir neteisėta, o šios direktyvos 4 straipsnyje išvardytos kumuliacinės sąlygos, kurias lyginamoji reklama turi atitikti, kad galėtų būti laikoma teisėta, be to, Direktyvos 2006/114 8 konstatuojamojoje dalyje primenama, kad lyginamoji reklama gali būti teisėta priemonė informuoti vartotojus apie naudą, kurią jie gali gauti (25 punktas).

Iš šių elementų išplaukia, kad šioje direktyvoje klaidinanti reklama ir neteisėta lyginamoji reklama kiekviena atskirai sudaro savarankišką pažeidimą (26 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (aštuntoji kolegija) nusprendė:

2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2006/114/EEB dėl klaidinančios ir lyginamosios reklamos reikia aiškinti taip, kad, kiek tai susiję su prekybininkų apsauga, klaidinanti reklama ir neteisėta lyginamoji reklama šioje direktyvoje reglamentuojamos kaip du savarankiški pažeidimai, o siekiant uždrausti klaidinančią reklamą ir už ją nubausti, nebūtina, kad ji tuo pačiu metu būtų ir neteisėta lyginamoji reklama.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62013CJ0052&rid=33>

2014 m. balandžio 3 d. prejudicinis sprendimas byloje UAB „4finance“ prieš Valstybinę vartotojų teisių apsaugos tarnybą ir kt. (C-515/12)

Terminai: Direktyva 2005/29⁶ – Nesąžininga komercinė veikla – Piramidės pobūdžio skatinimo sistema – Vartotojų įmokos, galimai mokamos siekiant gauti atlygį, svarba – Sąvokos „įmoka“ aiškinimas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi: 7.5. Nesąžininga konkurencija; 7.5.3. Nesąžininga komercinė veikla vartotojų atžvilgiu; 7.5.3.4. Kita nesąžininga komercinė veikla.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo nagrinėjamas UAB „4finance“ (toliau – 4finance) ir Valstybinės vartotojų teisių apsaugos tarnybos bei Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ginčas dėl šiai bendrovei skirtos baudos už Lietuvos Respublikos nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo pažeidimą.

Nustatyta, kad 4finance yra bendrovė, teikianti smulkius kreditus nuotoliniu būdu per trumpą laiką. 2011 m. liepos 28 d. nutarimu Valstybinė vartotojų teisių apsaugos tarnyba jai skyrė 8 000 litų baudą už Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo 7 straipsnio 22 punkto pažeidimą. Iš šio nutarimo matyti, kad nuo 2010 m. spalio 26 d. iki 2011 m. vasario 15 d. 4finance vykdė reklamines akcijas; per šią akciją sukūrė „piramidinę prekių platinimo sistemą, kurioje vartotojui suteikiama galimybė gauti atlygį pirmiausia už kitų vartotojų įtraukimą į tą sistemą, o ne už produktų pardavimą ar naudojimą“. Ši bendrovė kiekvienam naujam klientui siūlė 20 LTL premiją už kiekvieną kitą jam padedant įregistruotą klientą. Kad taptų 4finance klientu, naujasis klientas, registruodamasis bendrovės interneto svetainėje, turėjo sumokėti 0,01 LTL registracijos rinkliavą.

Ginčui pasiekus Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, kokiomis sąlygomis komercinio skatinimo sistema gali

⁶ 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 (Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva).

būti laikoma „piramidės pobūdžio skatinimo sistema“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2005/29 I priedo 14 punktą, ir todėl bet kuriomis aplinkybėmis draudžiama (16 punktas).

Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą taip pat buvo matyti, kad Nesąžiningos komercinės veiklos vartotojams draudimo įstatymo 7 straipsnio 22 punktu buvo tiksliai perkeltas Direktyvos 2005/29 I priedo 14 punktas, kaip jis suformuluotas vokiečių ir lietuvių kalbomis. Tačiau, kaip pažymėjo Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, minėtos direktyvos nuostatos versijose keliomis kitomis kalbomis įtvirtinta papildoma sąlyga tam, kad piramidės pobūdžio skatinimo sistema būtų uždrausta, būtent „vartotojas turi sumokėti įmoką“, kad galėtų naudotis sistema. Minėtas teismas Teisingumo Teismo klausia, ar pagal nurodytą 14 punktą reikalaujama, kad vartotojas sumokėtų tokią įmoką. Jei atsakymas būtų teigiamas, jis siekia sužinoti, ar bet kuri suma, kad ir koks būtų jos dydis, turi būti pripažinta įmoka pagal šį 14 punktą (17 punktas). Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausė Teisingumo Teismo, ar sistemą pripažįstant piramidės pobūdžio skatinimo sistema būtina įrodyti, kad atlygis, kurį vartotojas gali gauti, iš dalies ar daugiausia finansuojamas iš kitų vartotojų anksčiau sumokėtų įmokų (18 punktas).

Dėl draudžiamos piramidės pobūdžio skatinimo sistemos požymių

Šiais klausimais Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad Direktyvos 2005/29 I priedo 14 punkto versijose visomis kalbomis piramidės pobūdžio skatinimo sistemų draudimas grindžiamas trimis bendromis sąlygomis. Pirma, toks skatinimas grindžiamas pažadu, kad vartotojas turės galimybę gauti ekonominės naudos. Antra, šio pažado tesėjimas priklauso nuo kitų vartotojų įtraukimo į sistemą. Galiausiai, trečia, didžioji dalis pajamų, iš kurių išmokamas vartotojams pažadėtas atlygis, gaunama ne iš realios ekonominės veiklos (20 punktas).

Iš tiesų neginčijama, kad, nesant realios ekonominės veiklos, leidžiančios gauti pakankamai pajamų, iš kurių būtų galima išmokėti vartotojams pažadėtą atlygį, tokia skatinimo sistema neišvengiamai paremta jos dalyvių ekonominiu įnašu, nes naujo šios sistemos nario galimybė gauti atlygį iš esmės priklauso nuo naujų narių sumokėtų rinkliavų (21 punktas). Tokia sistema gali būti tik piramidės pobūdžio, nes jos ilgaamžiškumui būtinas nuolat didėjantis naujų dalyvių skaičius, tam, kad būtų finansuoti esamiems nariams mokami atlygiai. Ši sistema taip pat reiškia, kad yra mažiau tikėtina, jog naujaisi dalyviai gaus atlygį už dalyvavimą. Ši sistema tampa negyvybinga, kai augančio naujų narių skaičiaus, teoriškai turinčio neribotai didėti, kad sistema galėtų egzistuoti, nebepakanka tam, kad būtų finansuojami visiems dalyviams pažadėti atlygiai (22 punktas). Atitinkamai Teisingumo Teismas konstatavo, kad „piramidės pobūdžio skatinimo sistemos“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2005/29 I priedo 14 punktą, egzistavimui konstatuoti pirmiausia būtina, kad prie tokios sistemos prisijungiantys asmenys mokėtų piniginę įmoką (23 punktas).

Toliau kalbėdama apie klausimą, ar bet kuri naujo skatinimo sistemos nario mokama suma, kad ir koks būtų jos dydis, turi būti laikoma įmoka, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2005/29 I priedo 14 punktą, Europos Sąjungos teisminė institucija pažymėjo, kad šios nuostatos kalbinėse versijose, kuriose minima vartotojo pinigine įmoka, nenumatytas joks minimalus dydis. Be to, šios direktyvos 17 konstatuojamojoje dalyje nurodytas tikslas – užtikrinti didesnę teisinę tikrumą apibrėžiant nesąžiningą komercinę veiklą – nebūtų pasiektas, jei valstybės narės galėtų spręsti, kokias sumas galima laikyti pinigine įmoka. Todėl vartotojo mokamos įmokos sąvoka apima bet kokį jo piniginių įnašą, kad ir koks būtų jo dydis (26 punktas).

Toliau, kaip minėta, „piramidės pobūdžio skatinimo sistemai“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2005/29 I priedo 14 punktą, konstatuoti būtinas ryšys tarp naujų narių mokamų įmokų ir esamų narių gaunamų atlygių (27 punktas). Šį aiškinimą patvirtina Direktyvos 2005/29 I priedo 14 punkto tekstas dauguma kalbinių versijų, iš kurių matyti, kad atlygio, kurį vartotojas gali gauti, finansavimas „iš esmės“ ar „daugiausia“ priklauso nuo naujų sistemos dalyvių vėliau sumokėtų įmokų (28 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 (Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva) I priedo 14 punktas aiškintinas taip, kad piramidės pobūdžio skatinimo sistema yra nesąžininga komercinė veikla bet kuriomis aplinkybėmis tik tuomet, kai pagal tokią sistemą iš vartotojo reikalaujama piniginių įmokų, kad ir koks būtų jos dydis, mainais už galimybę gauti atlygį visų pirma už kitų vartotojų įtraukimą į tą sistemą, o ne už produktų pardavimą ar naudojimą.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0515&rid=32>

ŽEMĖS ŪKIS

2014 m. balandžio 10 d. prejudicinis sprendimas byloje *Maatschap T. van Oosterom en A. van Oosterom-Boelhouwer* prieš *Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie* (C-485/12)

Terminai: Žemės ūkis – Bendra žemės ūkio politika – Tiesioginės paramos schemos – Reglamentas Nr. 73/2009⁷ – Integruota administravimo ir kontrolės sistema, susijusi su tam tikromis paramos schemomis – Žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistema – Paramos skyrimo sąlygos – Administraciniai patikrinimai – Patikrinimai vietoje – Reglamentas Nr. 796/2004⁸ – Žemės plotų, atitinkančių paramos skyrimo sąlygas, nustatymas – Nuotoliniai stebėjimai – Fizinis žemės ūkio paskirties sklypų patikrinimas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
33. Bylos, susijusios su nacionalinių, ES ir užsienio institucijų finansine parama; 33.3. Bylos dėl tiesioginių išmokų už žemės ūkio naudmenų ir pasėlių plotus.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Pagrindinėje byloje buvo sprendžiamas žemės ūkio kooperatyvo *Maatschap T. van Oosterom en A. van Oosterom-Boelhouwer* (toliau – *Maatschap*) ir Ekonomikos, žemės ūkio ir inovacijų valstybės sekretoriaus (toliau – Valstybės sekretorius) ginčas dėl ploto, už kurį gali būti skiriama parama už 2009 m. pagal bendrosios išmokos schemą, nustatymo.

Šioje byloje nustatyta, kad 2009 m. gegužės 13 d. *Maatschap* paprašė apmokėti jo turimas teises į išmokas ir šiuo tikslu deklaravo 14 žemės sklypų, kurių bendras plotas 30,72 ha. Tų pačių metų gruodžio 28 d. sprendimu Valstybės sekretorius nusprendė, kad deklaruotas 30,72 ha plotas yra „nustatytas plotas“ pagal Reglamento Nr. 796/2004 2 straipsnio 22 dalį, ir nustatė 11 888,12 EUR dydžio už 2009 m. avansu mokėtinų teisių sumą. Tame sprendime buvo nurodyta, kad, gavus Europos Komisijos pastabų, žemės sklypų registras yra atnaujinamas ir matavimo duomenys, susiję su *Maatschap* priklausančiais žemės sklypais, pirmiausia tais, kuriuose yra landšafto elementų, kaip antai gyvatvorių, griovių arba kelių, gali būti pakeisti. Atitinkamai Valstybės sekretorius iš naujo įvertino bendrą žemės sklypų plotą ir nusprendė, kad jis yra 27,84 ha, o 2010 m. birželio 30 d. sprendimu nustatė *Maatschap* skirtos vienkartinės išmokos už 2009 m. dydį: 8 643,02 EUR. Šiame sprendime buvo pažymėta, kad vis dėlto *Maatschap* neprivalo grąžinti šios sumos ir jos jau gauto avanso skirtumo. Išmokų gavėjas tokį sprendimą apskundė, be kita ko, teigdamas, kad aeronuotraukos, kuriomis rėmėsi viešojo administravimo subjektai nustatydami ginčo žemės sklypų bendrą plotą, yra nepakankamai tikslios, todėl prašė atlikti fizinius žemės sklypų matavimus vietoje.

Ginčui pasiekus teismą, šis nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Teisingumo Teismą su prašymu išaiškinti, ar Reglamentas Nr. 796/2004 turi būti aiškinamas taip, kad kai atnaujinant žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistemą kompetentinga nacionalinė institucija patikrina ūkininko bendrojoje paraiškoje deklaruotų žemės ūkio paskirties sklypų atitiktį paramos skyrimo sąlygoms remdamasi po šios paraiškos pateikimo padarytomis aeronuotraukomis, ji pagal šio reglamento 32 straipsnio 1 dalį privalo atlikti fizinį patikrinimą lauke, jei mano, kad ūkininko pateikta deklaracija yra netiksli (38 punktą).

⁷ 2009 m. sausio 19 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 73/2009, nustatantis bendrąsias tiesioginės paramos schemų ūkininkams pagal bendrą žemės ūkio politiką taisykles ir nustatantis tam tikras paramos schemas ūkininkams, iš dalies keičiantis Reglamentus (EB) Nr. 1290/2005, (EB) Nr. 247/2006, (EB) Nr. 378/2007 ir panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1782/2003.

⁸ 2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 796/2004, nustatantis išsamias kompleksinio paramos susiejimo, moduliavimo ir integruotos administravimo ir kontrolės sistemos, numatytą 2003 m. rugsėjo 29 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1782/2003, nustatančiame bendrąsias tiesioginės paramos schemų pagal bendrąją žemės ūkio politiką taisykles ir nustatančiame tam tikras paramos schemas ūkininkams, įgyvendinimo taisykles, su pakeitimais, padarytais 2007 m. rugpjūčio 20 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 972/2007.

Dėl pareigos atlikti patikrinimą vietoje, kai išmokos gavėjo deklaruoti žemės sklypų plotai neatitinka žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistemos duomenų

Teisingumo Teismas nurodė, kad minėta žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistema leidžia identifikuoti visus šiuos žemės sklypų plotus ir nustatyti jų geografinę vietą, kad kompetentinga institucija galėtų patikrinti, ar žemės sklypų plotai atitinka paramos skyrimo sąlygas. Taigi, kad remiantis šia sistema galėtų būti atlikti automatizuoti patikrinimai, labai svarbu, kad atitinkamų žemės sklypų plotų matavimo duomenys būtų tikslūs (57 punktas). Priešingu atveju kompetentinga institucija turi imtis reikalingų priemonių, kad pagal Reglamento Nr. 796/2004 23 straipsnio 1 dalį veiksmingai patikrintų, ar laikomasi paramos skyrimo sąlygų, ir prireikus – ūkininko deklaruotus žemės sklypų plotus ir juos palyginti su neseniai darytomis ir į žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistemą neįtrauktomis aeronuotraukomis (58 punktas).

Reglamento Nr. 796/2004 24 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad ūkininko deklaracijoje konstatavus netikslumų, turi būti atlikta atitinkama administracinė procedūra ir prireikus atliktas patikrinimas vietoje. Atsižvelgiant į Reglamento Nr. 796/2004 24 straipsnio 1 dalyje nustatytą tikslą, ji turi būti atlikta ir tuomet, kai pažeidimai buvo aptikti palyginus bendrojoje paraiškoje deklaruotus žemės ūkio paskirties sklypus su aeronuotraukomis, kurios neseniai buvo padarytos siekiant atnaujinti žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistemą (59 punktas). Kaip matyti iš Reglamento Nr. 796/2004 24 straipsnio 2 dalies teksto, kompetentinga institucija turi įvertinti, kokių priemonių reikia imtis nustatčius pažeidimų (60 punktas). Tačiau, kaip pažymėjo Teisingumo Teismas, kai kompetentinga institucija neturi jokių abejonių dėl matavimo duomenų, gautų iš turimų aeronuotraukų, iš jos jokių atveju negali būti reikalaujama atlikti nagrinėjamų žemės sklypų plotų matavimą vietoje. Priešingu atveju tokiai kompetentingai institucijai suteikta diskrecija tapti neveiksminga (61 punktas).

Be to, toks aiškinimas atitinka Reglamento Nr. 796/2004 26 straipsnio bendrąją struktūrą. Reglamento Nr. 796/2004 26 straipsnyje iš tiesų numatyta, kad valstybės narės privalo atlikti patikrinimus vietoje imdamos minimalių proporcijų kontrolinius mėginius. Todėl dėl akivaizdžių su sąnaudomis susijusių priešasčių valstybėms narėms suteikta galimybė atlikti tik minimalios apimties patikrinimus vietoje būtų apribota, jei kompetentingos institucijos būtų įpareigosios atlikti patikrinimą lauke tuomet, kai aptiktas pažeidimas (62 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendė:

2004 m. balandžio 21 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 796/2004, nustatančio išsamias kompleksinio paramos susiejimo, moduliavimo ir integruotos administravimo ir kontrolės sistemos, numatytą 2003 m. rugsėjo 29 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1782/2003, nustatančiame bendrąsias tiesioginės paramos schemų pagal bendrąją žemės ūkio politiką taisykles ir nustatančiame tam tikras paramos schemas ūkininkams, įgyvendinimo taisykles, su pakeitimais, padarytais 2007 m. rugpjūčio 20 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 972/2007, turi būti aiškinamas taip, kad kai, be automatizuotai atliekamų kryžminių patikrinimų, skirtų ūkininko bendrojoje paraiškoje deklaruotų žemės ūkio paskirties sklypų atitikčiai paramos skyrimo sąlygoms patikrinti, dėl žemės ūkio paskirties sklypų identifikavimo sistemos atnaujinimo atliekamas dar vienas patikrinimas remiantis neseniai padarytomis aeronuotraukomis, kurio metu šio ūkininko deklaracijoje nustatoma netikslumų, kompetentinga institucija neprivalo atlikti patikrinimo vietoje, bet pagal šio reglamento 24 straipsnio 2 dalį turi diskreciją nuspręsti, kokių priemonių reikia imtis. Konkrečiai kalbant, kompetentinga institucija negali būti laikoma įpareigota atlikti atitinkamus žemės sklypų plotų matavimus vietoje, jei neturi jokių abejonių dėl matavimo duomenų, gautų iš jos turimų aeronuotraukų.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:62012CJ0485&rid=16>

LAISVĖS, SAUGUMO IR TEISINGUMO ERDVĖ

**2014 m. kovo 12 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas
byloje O. prieš *Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel* ir
Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel prieš B.
(C-456/12)**

Terminai: Direktyva 2004/38/EB – SESV 21 straipsnio 1 dalis – Teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje – Teisė turintis asmenys – Trečiosios šalies piliečio, Sąjungos piliečio šeimos nario, teisė atvykti ir apsigyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis – Sąjungos piliečio grįžimas į šią valstybę narę po trumpų apsilankymų kitoje valstybėje narėje.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Nigerijos pilietis O. 2006 m. susituokė su Nyderlandų piliete (toliau – kontaktinis asmuo O). Jis tvirtino, kad nuo 2007 m. iki 2010 m. balandžio mėn. gyveno Ispanijoje. Šiuo laikotarpiu kontaktinis asmuo O. du mėnesius gyveno su vyru Ispanijoje ir reguliariai leisdavo atostogas Ispanijoje pas O (14–15 punktai).

Maroko pilietis B. tvirtino, kad nuo 2002 m. gruodžio mėn. kelerius metus gyveno Nyderlanduose su savo gyvenimo drauge (toliau – kontaktinis asmuo B), kuri yra Nyderlandų piliētė. 2005 m. B. persikėlė į Belgiją ir gyveno savo partnerės nuomojame bute. Kontaktinis asmuo B tvirtino, kad tuo laikotarpiu kiekvieną savaitgalį gyveno tame bute. 2007 m. balandžio mėn. B. grįžo į Maroką, 2007 m. liepos 31 d. B. ir kontaktinis asmuo B susituokė (20–23 punktai).

Atsižvelgęs į tai, kad O. ir B. buvo Europos Sąjungos piliečių šeimos nariai, nacionalinis teismas teiravosi, ar Sąjungos teisė, ypač SESV 21 straipsnis ir Direktyva 2004/38, suteikia šiems trečiųjų šalių piliečiams teisę gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi tie Sąjungos piliečiai (28 punktas).

Dėl trečiosios šalies piliečio, Sąjungos piliečio šeimos nario, teisės atvykti ir apsigyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, kai Sąjungos pilietis grįžta į šią valstybę narę po trumpų apsilankymų kitoje valstybėje narėje

Šiomis aplinkybėmis Teisingumo Teismas konstatavo, kad remiantis SESV 21 straipsnio 1 dalimi ir Direktyvos 2004/38 nuostatomis savarankiškos teisės trečiųjų šalių piliečiams nesuteikiamos (36 punktas). Direktyvoje 2004/38 trečiųjų šalių piliečių, Sąjungos piliečio šeimos narių, kaip jie suprantami pagal šios direktyvos 2 straipsnio 2 punktą, išvestinė teisė gyventi šalyje numatyta tik tuo atveju, kai Sąjungos pilietis pasinaudojo teise laisvai judėti ir apsigyveno kitoje nei jo pilietybės valstybėje narėje (39 punktas). Teisingumo Teismas priminė, kad nors Direktyva 2004/38 siekiama supaprastinti ir sustiprinti naudojimąsi pagrindine ir asmenine teise laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, kuri tiesiogiai suteikiama kiekvienam Sąjungos piliečiui, iš jos 1 straipsnio a punkto matyti, kad ja taip pat siekiama nustatyti naudojimosi šia teise sąlygas (41 punktas). Kadangi pagal tarptautinės teisės principą valstybė negali atimti iš savo piliečių teisės atvykti į jos teritoriją ir ten pasilikti, Direktyva 2004/38 tik siekiama reglamentuoti Sąjungos piliečio atvykimo į kitą nei jo pilietybės valstybę narę ir apsigyvenimo joje sąlygas (42 punktas). Minėta direktyva juo labiau nesiekia suteikti išvestinės teisės gyventi šalyje trečiosios šalies piliečiui, šeimos nariui Sąjungos piliečio, gyvenančio savo pilietybės valstybėje narėje (43 punktas). Įvertinęs ginčo aplinkybes, Teisingumo Teismas konstatavo, kad trečiųjų šalių piliečiai, kurių situacija tokia kaip O. ir B., remiantis Direktyvos 2004/38 nuostatomis neturi išvestinės teisės gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi kiekvieno iš jų kontaktiniai asmenys (44 punktas).

Toliau Teisingumo Teismas nagrinėjo, ar išvestinę teisę gyventi šalyje prirėikus galima grįžti SESV 21 straipsnio 1 dalimi. Šiuo klausimu Teismas priminė, kad tokios išvestinės teisės gyventi šalyje tikslas ir pateisinimas grindžiamas tuo, kad atsisakius ją pripažinti gali būti pažeista Sąjungos piliečio teisė laisvai judėti ir atgrasoma naudotis teise atvykti į priimančiąją valstybę narę ir joje apsigyventi (45 punktas).

Jei trečiosios šalies pilietis neturėtų išvestinės teisės gyventi valstybėje narėje, į kurią Sąjungos pilietis, pasinaudojęs judėjimo laisve ir įsidarbinęs kitoje valstybėje narėje, grįžta, Sąjungos pilietis, galėtų būti atgrasytas palikti pilietybės valstybę narę, kad galėtų pagal darbo sutartį dirbti kitoje valstybėje narėje, nes nebūtų tikras, kad grįžęs į kilmės valstybę narę galės toliau gyventi šeimos gyvenimą, prasidėjusį dėl priimančiojoje valstybėje narėje sukurtos santuokos arba šeimos susijungimo (46 punktas). Kliūtis išvykti iš valstybės narės, kurios pilietybę turi darbuotojas, atsiranda dėl atsisakymo šiam darbuotojui grįžus į kilmės valstybę narę suteikti išvestinę teisę joje gyventi jo šeimos nariams trečiosios šalies piliečiams, kai jis su jais gyveno priimančiojoje valstybėje narėje pagal Sąjungos teisę ir jos laikydamasis (47 punktas).

Teisingumo Teismas konstatavo, kad tokia pati praktika turi būti taikoma šeimos nariams Sąjungos piliečių, pasinaudojusių SESV 21 straipsnio 1 dalimi suteikiamomis teisėmis ir gyvenusių kitoje nei jų pilietybės valstybėje narėje, paskui grįžusių į savo pilietybės valstybę narę. Iš tiesų Sąjungos piliečiui grįžus į savo pilietybės valstybę narę, norint suteikti išvestinę teisę gyventi joje trečiosios šalies piliečiui, to Sąjungos

piliečio šeimos nariui, su kuriuo jis priimančiojoje valstybėje narėje pagal Sąjungos teisę ir jos laikydamasis gyveno tik kaip Sąjungos pilietis, siekiama pašalinti tokią pačią kliūtį išvykti iš kilmės valstybės narės, kaip ir nurodyti šio sprendimo 47 punkte, ir tam Sąjungos piliečiui užtikrinama galimybė toliau gyventi toje valstybėje narėje šeimos gyvenimą, kurią jis gyveno ar pradėjo gyventi priimančiojoje valstybėje narėje (49 punktas).

Kalbėdamas apie išvestinės teisės gyventi šalyje pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį suteikimo trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, su kuriuo šis gyveno priimančiojoje valstybėje narėje tik kaip Sąjungos pilietis, paskui grįžo į savo pilietybės valstybę narę, sąlygas, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad jos iš principo negali būti griežtesnės, nei Direktyvoje 2004/38 numatytos tokios teisės suteikimo trečiosios šalies piliečiui, šeimos nariui Sąjungos piliečio, pasinaudojusio teise laisvai judėti ir apsigyvenusio kitoje nei savo pilietybės valstybėje narėje, sąlygos. Net jei Direktyvoje 2004/38 neregamentuojamas toks grįžimo atvejis, kiek tai susiję su Sąjungos piliečio gyvenimo kitoje nei jo pilietybės valstybė narė sąlygomis, ją reikia taikyti pagal analogiją, nes abiem atvejais Sąjungos pilietis yra kontaktinis asmuo tam, kad trečiosios šalies piliečiui, šio Sąjungos piliečio šeimos nariui, būtų suteikta išvestinė teisė gyventi šalyje (50 punktas).

Teisingumo Teismas pabrėžė, kad „šio sprendimo 47 punkte nurodyta kliūtis atsirastų tik tuo atveju, kai Sąjungos piliečiui gyvenant priimančiojoje valstybėje narėje jam suteikiama pakankama galimybė tęsti arba pradėti šeimos gyvenimą toje valstybėje narėje“. Taigi pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį nereikalaujama, kad bet koks Sąjungos piliečio gyvenimas priimančiojoje valstybėje narėje su šeimos nariu trečiosios šalies piliečiu būtina suponuotų išvestinę teisę gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis, jam grįžus į šią valstybę narę (51 punktas).

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Sąjungos pilietis, besinaudojantis Direktyvos 2004/38 6 straipsnio 1 dalimi jam suteikiamomis teisėmis [Teisė gyventi šalyje iki trijų mėnesių], nesiekia įsikurti priimančiojoje valstybėje narėje tam, kad testų ar pradėtų šeimos gyvenimą šioje valstybėje narėje. Tokiomis aplinkybėmis, Sąjungos piliečiui grįžus į savo kilmės valstybę, atsisakymas suteikti išvestinę teisę gyventi toje valstybėje šio Sąjungos piliečio šeimos nariams trečiosios šalies piliečiams neatgrasytų Sąjungos piliečio naudotis iš minėto 6 straipsnio kildinamomis teisėmis (52 punktas). Tačiau šio sprendimo 47 punkte nurodyta kliūtis gali atsirasti, kai Sąjungos pilietis siekia pasinaudoti iš Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 dalies kildinamomis teisėmis [Teisė gyventi šalyje ilgiau kaip tris mėnesius]. Gyvenimas valstybėje narėje atitinkant šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas sąlygas ir jų laikantis iš principo reiškia įsikūrimą, taigi ir faktinį Sąjungos piliečio gyvenimą šioje valstybėje narėje, o kartu galimas ir šeimos gyvenimo tęsimas ar pradėjimas šioje valstybėje narėje (53 punktas).

Taigi tuo atveju, kai dėl faktinio gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtintas sąlygas ir jų laikantis šioje valstybėje narėje tęsimas ar pradėjimas šeimos gyvenimas, iš SESV 21 straipsnio 1 dalies kildinamų Sąjungos piliečio teisių veiksmingumas reikalauja, kad grįžęs į savo pilietybės valstybę narę šis pilietis galėtų tęsti šeimos gyvenimą, prasidėjusį priimančiojoje valstybėje narėje, todėl atitinkamam šeimos nariui trečiosios šalies piliečiui turi būti suteikta išvestinė teisė gyventi šalyje. Nesuteikus tokios išvestinės teisės gyventi šalyje, Sąjungos pilietis būtų atgrasytas palikti pilietybės valstybę narę, kad galėtų pagal SESV 21 straipsnio 1 dalį pasinaudoti teise apsigyventi kitoje valstybėje narėje, nes nebūtų tikras, kad grįžęs į kilmės valstybę narę galės toliau gyventi su savo artimais giminaičiais, su kuriais gyveno ar pradėjo gyventi kartu dėl priimančiojoje valstybėje narėje sukurtos santuokos arba šeimos susijungimo (54 punktas). A fortiori SESV 21 straipsnio 1 dalies veiksmingumas reikalauja, kad Sąjungos pilietis, grįžęs į savo pilietybės valstybę narę, galėtų tęsti šeimos gyvenimą, kurią gyveno priimančiojoje valstybėje narėje, jei šis Sąjungos pilietis ir atitinkamas jo šeimos narys trečiosios šalies pilietis įgijo teisę nuolat gyventi šioje valstybėje narėje atitinkamai pagal Direktyvos 2004/38 16 straipsnio 1 ir 2 dalis [Gyvenimas šalyje ištisinį penkerių metų laikotarpį] (55 punktas).

Teisingumo Teismas nusprendė, kad patikrinti, ar kontaktiniai asmenys O ir B, Sąjungos piliečiai, faktiškai įsikūrė ir gyveno priimančiojoje valstybėje narėje ir ar dėl to vyko šeimos gyvenimas, dėl kurio O ir B turėjo išvestinę teisę gyventi priimančiojoje valstybėje narėje pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 2 dalyje arba 16 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas sąlygas ir jų laikantis, turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (57 punktas).

Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad Sąjungos teisės normų taikymas neturėtų būti išplėstas taip, kad jomis būtų piktnaudžiaujama, o siekiant įrodyti piktnaudžiavimą būtinas, pirma, objektyvių aplinkybių, iš kurių matyti, kad nors formaliai Sąjungos teisės akte numatytos sąlygos įvykdytos, šio akto tikslas nepasiektas, visetas ir, antra, subjektyvus elementas, kurią sudaro siekis gauti naudos iš Sąjungos teisės akto, dirbtinai sukuriant sąlygas, numatytas šiai naudai gauti (58 punktas).

Dėl klausimo, ar susumavus kelis trumpus apsilankymus priimančiojoje valstybėje narėje Sąjungos piliečio šeimos narys trečiosios šalies pilietis Sąjungos piliečiui grįžus į savo pilietybės valstybę narę gali įgyti išvestinę teisę joje gyventi, Teisingumo Teismas priminė, kad tokia teisė gyventi šalyje gali būti suteikiama tik tuomet, kai gyvenimas šalyje atitinka Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 1 ir 2 dalyse arba 16 straipsnyje įtvirtintas sąlygas. Šiuo aspektu trumpiems apsilankymams kitoje negu Sąjungos piliečio pilietybės valstybėje narėje, kaip antai savaitgaliams ar atostogoms, net juos susumavus, taikomas Direktyvos 2004/38 6 straipsnis ir jie neatitinka minėtų sąlygų (59 punktas).

Teismas atkreipė dėmesį, kad B. tapo Sąjungos piliečio šeimos nariu, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punktą, vėliau negu kontaktinis asmuo B. gyveno priimančiojoje valstybėje narėje (62 punktas). Trečiosios šalies pilietis, bent dalį savo gyvenimo priimančiojoje valstybėje narėje laikotarpio neturėjęs Sąjungos piliečio šeimos nario, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punktą, statuso, negalėjo šioje valstybėje narėje naudotis išvestine teise joje gyventi pagal Direktyvos 2004/38 7 straipsnio 2 dalį arba 16 straipsnio 2 dalį. Tokiomis aplinkybėmis šis trečiosios šalies pilietis negali remtis ir SESV 21 straipsnio 1 dalimi siekdamas išvestinės teisės gyventi šalyje, atitinkamam Sąjungos piliečiui grįžus į savo pilietybės valstybę narę (63 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

SESV 21 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad tuo atveju, kai Sąjungos pilietis faktiškai gyveno kitoje nei jo pilietybės valstybėje narėje pagal 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, 7 straipsnio 1 ir 2 dalyse arba 16 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtintas sąlygas ir jų laikydamasis, ir dėl to gyveno ar pradėjo gyventi šeimos gyvenimą su trečiosios šalies piliečiu, šios direktyvos nuostatos pagal analogiją taikomos, kai tas Sąjungos pilietis su atitinkamu savo šeimos nariu grįžta į savo kilmės valstybę. Išvestinės teisės gyventi šio Sąjungos piliečio kilmės valstybėje suteikimo trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, sąlygos iš principo negali būti griežtesnės nei minėtoje direktyvoje numatytos išvestinės teisės gyventi šalyje suteikimo trečiosios šalies piliečiui, šeimos nariui Sąjungos piliečio, pasinaudojusio teise laisvai judėti ir apsigyvenusio kitoje nei savo pilietybės valstybėje narėje, sąlygos.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1403709978420&uri=CELEX:62012CJ0456>

2014 m. kovo 12 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje S. prieš *Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel* ir *Minister voor Immigratie, Integratie en Asiel* prieš G. (C-457/12)

Terminai: SESV 20 straipsnis, 21 straipsnio 1 dalis ir 45 straipsnis – Direktyva 2004/38/EB – Teisė laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje – Teisę turintys asmenys – Trečiosios šalies piliečio, Sąjungos piliečio šeimos nario, teisė atvykti ir apsigyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis – Sąjungos pilietis, gyvenantis toje pačioje valstybėje narėje, kurios pilietis yra – Profesinė veikla – Nuolatinės kelionės į kitą valstybę narę.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
3. Užsieniečių teisinė padėtis Lietuvos Respublikoje.

Teisingumo Teismas konstatavo:

S. yra Ukrainos pilietė. Ji teigia, kad pagal Sąjungos teisę turi teisę gyventi pas savo žentą (toliau – kontaktinis asmuo S), Nyderlandų pilietį. S. pagrindinėje byloje tvirtina, kad rūpinasi savo anūku. Jos žentas gyvena Nyderlanduose, tačiau bent kartą per savaitę lankosi Belgijoje darbo reikalais, nors ir dirba Nyderlanduose įsteigtam darbdaviui (14 punktas).

Peru pilietė G. 2009 m. susituokė su Nyderlandų piliečiu (toliau – kontaktinis asmuo G). Pagrindinėje byloje G. tvirtino, kad ji ir kontaktinis asmuo G turi dukrą, o ji turi sūnų, kuri su kontaktiniu asmeniu G priėmė į savo šeimą. Kontaktinio asmens G gyvenamoji vieta yra Nyderlanduose, nuo 2003 m. jis

pagal darbo sutartį dirba Belgijoje įsteigta bendrovei. Darbo reikalais šis asmuo kasdien vyksta iš Nyderlandų į Belgiją ir atgal (19–20 punktai).

Dėl trečiosios šalies piliečio, Sąjungos piliečio šeimos nario, teisės atvykti ir apsigyventi valstybėje narėje ir darbuotojų teisės laisvai judėti veiksmingumo

Prejudicinius klausimus pateikęs nacionalinis teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 2004/38 nuostatos ir SESV 20 straipsnis, 21 straipsnio 1 dalis ir 45 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad valstybei narei draudžiama atsisakyti suteikti teisę joje gyventi trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2004/38 2 straipsnio 2 punktą, jei šis Sąjungos pilietis turi tos valstybės narės pilietybę ir jo gyvenamoji vieta yra toje pačioje valstybėje, tačiau jis reguliariai vyksta į kitą valstybę narę darbo reikalais (32 punktas).

Aiškindamas Direktyvos 2004/38 nuostatas, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Sąjungos piliečiui savarankiška teisė gyventi šalyje ir jo šeimos nariams išvestinė teisė gyventi šalyje suteikiamos tik tuo atveju, kai šis pilietis pasinaudoja teise laisvai judėti ir apsigyvena kitoje nei jo pilietybės valstybėje narėje. Taigi šios direktyvos nuostatomis negalima grįsti trečiųjų šalių piliečių, Sąjungos piliečių šeimos narių, teisės apsigyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis (34 punktas).

Kalbėdamas apie pagrindinėse bylose nagrinėjamas situacijas, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad byloje G. Sąjungos pilietis dirba bendrovei, įsteigta kitoje valstybėje narėje, negu yra jo gyvenamoji vieta. Byloje S. Sąjungos pilietis reguliariai darbo reikalais vyksta į kitą valstybę narę nei ta, kur jis gyvena, nors ji įdarbinusi bendrovė įsteigta jo gyvenamosios vietos valstybėje narėje (38 punktas). Sąjungos piliečiams, kurių situacija tokia kaip kontaktinių asmenų S ir G, taikomas SESV 45 straipsnis. Bet kuris Sąjungos pilietis, pagal darbo sutartį dirbantis kitoje valstybėje narėje nei ta, kur yra jo gyvenamoji vieta, patenka į šios nuostatos taikymo sritį (39 punktas).

Teismo vertinimu, dėl darbuotojų teisės laisvai judėti veiksmingumo gali būti būtina trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, suteikti išvestinę teisę gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi Sąjungos pilietis (40 punktas). Tačiau tokios išvestinės teisės gyventi šalyje tikslas ir pateisinimas grindžiamas tuo, kad atsisakymas ją pripažinti gali kelti grėsmę naudojimuisi ESV sutartyje užtikrintomis pagrindinėmis laisvėmis (41 punktas).

Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės patikrinti, ar abiejose pagrindinėse bylose nagrinėjamos situacijose atitinkamam trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, būtina suteikti teisę gyventi šalyje, siekiant užtikrinti Sąjungos piliečiui galimybę veiksmingai naudotis SESV 45 straipsniu garantuojama pagrindine laisve (42 punktas). Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nurodyta aplinkybė, kad atitinkamas trečiosios šalies pilietis rūpinasi Sąjungos piliečio vaiku, gali būti reikšminga aplinkybė, į kurią prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas privalo atsižvelgti siekdamas išnagrinėti, ar atsisakymas šiam trečiosios šalies piliečiui suteikti teisę gyventi šalyje gali neleisti atitinkamam Sąjungos piliečiui veiksmingai naudotis iš SESV 45 straipsnio kildinamomis teisėmis [darbuotojų judėjimo laisvė]. Vis dėlto Teisingumo Teismas pažymėjo, kad <...> vien aplinkybės, jog gali atrodyti pageidautina, kad vaiku rūpintusi trečiosios šalies pilietis, Sąjungos piliečio sutuoktinio tiesioginis giminaitis pagal aukštutinę giminystės liniją, savaime nepakanka konstatuoti, kad tai gali neleisti atitinkamam Sąjungos piliečiui veiksmingai naudotis iš SESV 45 straipsnio kildinamomis teisėmis (43 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičiančios Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinančios direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB, nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas valstybei narei nedraudžiama atsisakyti suteikti teisę joje gyventi trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, jei šis Sąjungos pilietis turi tos valstybės narės pilietybę ir jo gyvenamoji vieta yra toje pačioje valstybėje, tačiau jis reguliariai vyksta į kitą valstybę narę darbo reikalais.

SESV 45 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo trečiosios šalies piliečiui, Sąjungos piliečio šeimos nariui, suteikiama išvestinė teisė gyventi valstybėje narėje, kurios pilietybę turi tas Sąjungos pilietis, kai to Sąjungos piliečio gyvenamoji vieta yra toje valstybėje narėje, tačiau jis reguliariai vyksta į kitą valstybę narę kaip darbuotojas, kaip jis suprantamas pagal šią nuostatą, jei atsisakymas suteikti tokią teisę

joje gyventi neleidžia atitinkamam darbuotojui veiksmingai naudotis iš SESV 45 straipsnio kildinamomis teisėmis, o tai turi patikrinti nacionalinis teismas.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1403710149112&uri=CELEX:62012CJ0457>

SOCIALINĖ POLITIKA

2014 m. kovo 18 d. didžiosios kolegijos prejudicinis sprendimas byloje *C. D.* prieš *S. T.* (C-167/12)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinė politika – Direktyva 92/85/EEB – Priemonės, skirtos skatinti, kad būtų užtikrinta geresnė nėščių, neseniai pagimdžiusių arba maitinančių krūtimi darbuotojų sauga ir sveikata – 8 straipsnis – Numatytoji motina, kuriai vaikas gimė pagal surogatinės motinystės sutartį – Atsisakymas jai suteikti motinystės atostogas – Direktyva 2006/54/EB – Vienodas požiūris į darbuotojus vyrus ir darbuotojas moteris – 14 straipsnis – Mažiau palankus numatytosios motinos vertinimas tiek, kiek tai susiję su motinystės atostogų suteikimu.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:

6.4.2. Motinystės ir motinystės (tėvystės) pašalpa.

Šiuo klausimu taip pat žr. Europos Žmogaus Teisių Teismo 2013 m. lapkričio 14 d. sprendimą byloje *Topčić-Rosenberg* prieš *Kroatiją* (pareiškimo Nr. 19391/11) (Administracinė jurisprudencija Nr. 26).

Teisingumo Teismas konstatavo:

Iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad D. nuo 2001 m. liepos 7 d. dirba S. T. valdomoje ligoninėje (17 punktą). D., siekdama turėti vaiką, sudarė surogatinės motinystės sutartį, kuri atitiko 2008 m. Žmogaus apvaisinimo ir embriologijos įstatymą. Spermą suteikė D. partneris, tačiau ji pati nebuvo kiaušinėlių donorė. D. jokių momentų nebuvo nėščia (18 punktą). D. savo darbdavio paprašė mokamų atostogų, lygiaverčių motinystės ar įvaikinimo atostogoms. Šis prašymas buvo atmestas motyvuojant tuo, kad D. niekada nebuvo nėščia ir kad tėvai neįsivaikino vaiko (19–21 punktai, 23 punktą).

Dėl atsisakymo suteikti motinystės atostogas moteriai, kuriai vaikas gimė pagal sutartį su surogatine motina

Pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos Teisingumo Teismas nagrinėjo kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė sužinoti, ar Direktyva 92/85 dėl priemonių, skirtų skatinti, kad būtų užtikrinta geresnė nėščių ir neseniai pagimdžiusių arba maitinančių krūtimi darbuotojų sauga ir sveikata, nustatymo turi būti aiškinama taip, kad numatytoji motina, kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu, turi teisę į motinystės atostogas, numatytas šios direktyvos 8 straipsnyje⁹, ypač jei ji gali po kūdikio gimimo maitinti jį krūtimi arba po šio kūdikio gimimo jį faktiškai maitina krūtimi (28 punktą).

Visų pirma Teisingumo Teismas priminė, kad Direktyva 92/85, kuri buvo priimta remiantis EB 118a straipsniu, kurį atitinka SESV 153 straipsnis, siekiama skatinti nėščių, neseniai pagimdžiusių arba maitinančių krūtimi darbuotojų saugos ir sveikatos apsaugos darbe pagerinimą (29 punktą). Šiuo aspektu šios direktyvos 8 konstatuojamoje dalyje skelbiama, kad nėščias, neseniai pagimdžiusias arba maitinančias krūtimi darbuotojas reikia laikyti ypatingos rizikos grupe ir turi būti imamasi priemonių dėl jų saugos ir sveikatos (30 punktą). Atsižvelgiant į tai Direktyvos 92/85 8 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad darbuotojos turėtų teisę į bent 14 savaičių nepertraukiamas motinystės atostogas prieš gimdymą ir (arba) po „gimdymo“, remiantis nacionalinės teisės aktais ir (arba) praktika (31 punktą).

⁹ Direktyva 92/85 8 straipsnyje „Motinystės atostogos“ numatyta:

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad 2 straipsnyje nurodytos darbuotojos turėtų teisę į bent 14 savaičių nepertraukiamas motinystės atostogas prieš ir (arba) po gimdymo, remiantis nacionalinės teisės aktais ir (arba) praktika.

2. Į šio straipsnio 1 dalyje apibrėžtas motinystės atostogas turi įeiti bent dviejų savaičių privalomos motinystės atostogos prieš ir (arba) po gimdymo, remiantis nacionalinės teisės aktais ir (arba) praktika.

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad nėščioms darbuotojoms suteikta teisė į motinystės atostogas turi būti vertinama kaip ypatingos svarbos socialinės teisės apsaugos priemonė. Taigi, Sąjungos teisės aktų leidėjas manė, kad suinteresuotųjų gyvenimo bent 14 savaičių laikotarpiu iki gimdymo ir po gimdymo sąlygų esminius pasikeitimus galima laikyti teisėta laikino profesinės veiklos sustabdymo priežastimi be galimybės valstybės valdžios institucijoms ar darbdaviams kaip nors užginčyti šios priežasties teisėtumą (32 punktas).

Iš tiesų, kaip Sąjungos teisės aktų leidėjas pripažino Direktyvos 92/85 14 konstatuojamoje dalyje, nėščia, ką tik pagimdžiusi ar maitinanti krūtimi darbuotoja yra specifinėje pažeidžiamumo situacijoje, kuri reikalauja suteikti jai teisę į motinystės atostogas, tačiau ši teisė, ypač per šias atostogas, negali būti prilyginta vyro ar moters, kuriems suteiktos atostogos dėl ligos, teisei (33 punktas). Šiomis darbuotojai suteikiamomis motinystės atostogomis siekiama, pirma, užtikrinti moters biologinės būklės apsaugą per nėštumą ir po nėštumo ir, antra, apsaugoti ypatingą moters ir jos vaiko ryšį per laikotarpį po nėštumo ir gimdymo ir išvengti, kad tokiam ryšiui netrukdytų krūvis, tenkantis dėl tuo pačiu metu vykdomos profesinės veiklos (34 punktas). Įvertinęs šias nuostatas, Teisingumo Teismas darė išvadą, kad Direktyvos 92/85 8 straipsnyje numatytų motinystės atostogų tikslas yra saugoti vaiko motinos sveikatą specifinėje pažeidžiamumo situacijoje, kuri atsiranda dėl nėštumo (35 punktas).

Teismas pabrėžė, jog motinystės atostogomis siekiama užtikrinti ypatingą moters ir jos vaiko ryšį, tačiau šis tikslas siejamas tik su laikotarpiu po „nėštumo ir gimdymo“ (36 punktas). Motinystės atostogų suteikimas remiantis Direktyvos 92/85 8 straipsniu suponuoja, kad teisę į jas turinti darbuotoja buvo nėščia ar pagimdė kūdikį (37 punktas). Šiuo atveju iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą buvo matyti, kad pati D. niekada nebuvo nėščia (39 punktas). Teisingumo Teismo vertinimu, esant šioms sąlygoms, darbuotoja, kaip numatytoji motina, kurios vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu, nepatenka į Direktyvos 92/85 8 straipsnio taikymo sritį, įskaitant ir atvejį, kai ji gali maitinti krūtimi šį kūdikį po jo gimimo ar faktiškai jį maitina. Todėl valstybės narės neprivalo suteikti tokiai darbuotojai teisės į motinystės atostogas remiantis šiuo straipsniu (40 punktas).

Vis dėlto Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 92/85 tikslas, kaip, be kita ko, išplaukia iš jos 1 konstatuojamosios dalies, yra nustatyti tam tikrus minimalius nėščių, neseniai pagimdžiusių ar maitinančių krūtimi darbuotojų apsaugos reikalavimus (41 punktas). Todėl šia direktyva niekaip nepanaikinama galimybė valstybėms narėms taikyti ar priimti įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas, kurios būtų palankesnės apsaugant numatytųjų motinų, kurioms vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu, saugumą ir sveikatą, joms leidžiant pasinaudoti motinystės atostogomis dėl šio kūdikio gimimo (42 punktas).

Dėl tariamos darbuotojo diskriminacijos dėl lyties, kai motinystės atostogas atsisakoma suteikti moteriai, kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu

Savo trečiuoju–penktuoju klausimais, kuriuos Teisingumo Teismas taip pat nagrinėjo kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausė, ar Direktyvos 2006/54 dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo 14 straipsnį, skaitomą kartu su šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies a ir b punktais ir 2 dalies c punktu, reikia aiškinti taip, kad darbuotojo diskriminacija dėl lyties yra tuomet, kai motinystės atostogas atsisakoma suteikti numatytajai motinai, kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu (44 punktas).

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 2006/54 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad nei viešajame, nei privačiajame sektoriuose, įskaitant viešąsias įstaigas, negali būti nei tiesioginės, nei netiesioginės diskriminacijos dėl lyties tiek, kiek tai susiję, be kita ko, su užimtumu ir darbo sąlygomis, įskaitant atleidimą iš darbo ir užmokestį (45 punktas). Dėl šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose numatytos diskriminacijos atsisakymas suteikti motinystės atostogas, esant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nurodytoms aplinkybėms, yra tiesioginė diskriminacija dėl lyties, kaip tai suprantama pagal šios nuostatos a punktą, jei pagrindinė šio atsisakymo priežastis taikoma tik vienos iš dviejų lyčių darbuotojams (46 punktas).

Pagal nacionalinės teisės aktus, taikytinus situacijai, kaip antai nagrinėjamai pagrindinėje byloje, numatytasis tėvas, kuriam gimė vaikas sutarties su surogatine motina pagrindu, vertinamas taip pat, kaip ir numatytoji motina panašioje situacijoje, t. y. jis taip pat neturi teisės pasinaudoti mokamomis atostogomis, lygiavertėmis motinystės atostogoms. Atsižvelgęs į tai, Teisingumo Teismas darė išvadą, kad atsisakymas suteikti atostogas D. nėra grindžiamas priežastimi, kuri taikoma tik vienos iš dviejų lyčių darbuotojams (47 punktas).

Be to, Teisingumo Teismas pažymėjo, kad netiesioginė diskriminacija dėl lyties pagal Direktyvos 2006/54 2 straipsnio 1 dalies b punktą atsiranda tuomet, kai nacionalinė priemonė, nors ir suformuluota neutraliai, iš tikrųjų nepalankų poveikį daro labiau vienos lyties darbuotojams, palyginti su kitos lyties darbuotojais (48 punktas). Teisingumo Teismo vertinimu, jokia bylos medžiagos informacija neleido nustatyti, kad dėl atsisakymo suteikti nagrinėjamas atostogas mažiau palankios sąlygos sudaromos būtent darbuotojoms moterims, o ne darbuotojams vyrams (49 punktas).

Teisingumo Teismas taip pat pastebėjo, kad pagal Direktyvos 2006/54 2 straipsnio 2 dalies c punktą bet kokios mažiau palankios sąlygos moteriai dėl nėštumo ar motinystės atostogų, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 92/85, yra diskriminacija, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2006/54 (51 punktas). Viena vertus, numatytoji motina, kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu, pagal apibrėžimą negali būti vertinama mažiau palankiai dėl nėštumo, nes ji nesilaukė šio vaiko (52 punktas). Kita vertus, iš atsakymo, pateikto į pirmus du klausimus, išplaukia, kad Direktyva 92/85 nereikalaujama, kad valstybės narės numatytų motinystės atostogas numatytajai motinai darbuotojai, kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu. Taigi, ši numatytoji motina nėra vertinama mažiau palankiai dėl motinystės atostogų, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 92/85 (53 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. 1992 m. spalio 19 d. Tarybos direktyva 92/85/EEB dėl priemonių, skirtų skatinti, kad būtų užtikrinta geresnė nėščių ir neseniai pagimdžiusių arba maitinančių krūtimi darbuotojų sauga ir sveikata, nustatymo (dešimtoji atskira direktyva, kaip numatyta Direktyvos 89/391/EEB 16 straipsnio 1 dalyje) turi būti aiškinama taip, kad valstybės narės neprivalo numatyti motinystės atostogų pagal šios direktyvos 8 straipsnį darbuotojai, kaip numatytajai motinai, kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu, įskaitant ir atvejį, kai ji gali po kūdikio gimimo maitinti jį krūtimi arba jį faktiškai maitina krūtimi.

2. 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo 14 straipsnį, skaitomą kartu su šios direktyvos 2 straipsnio 1 dalies a ir b punktais ir 2 dalies c punktu, reikia aiškinti taip, kad darbuotojo diskriminacijos dėl lyties nėra tuomet, kai motinystės atostogas atsisakoma suteikti numatytajai motinai, kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1403708704950&uri=CELEX:62012CJ0167>

2014 m. kovo 18 d. didžiosios kolegijos sprendimas

byloje Z. prieš A Government department, The Board of management of a community school (C-363/12)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Socialinė politika – Direktyva 2006/54/EB – Vienodas požiūris į darbuotojus vyrus ir darbuotojas moteris – Numatytoji motina, kuriai vaikas gimė pagal sutartį su surogatine motina – Atsisakymas suteikti jai mokamas atostogas, lygiavertės motinystės ar įvaikinimo atostogoms – Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvencija – Direktyva 2000/78/EB – Vienodas požiūris užimtumo ir profesinėje srityje – Bet kokios diskriminacijos dėl neįgalumo draudimas – Numatytoji motina, negalinti išnešioti vaiko – Neįgalumo buvimas – Direktyvų 2006/54 ir 2000/78 galiojimas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:

6.4.2. Motinystės ir motinystės (tėvystės) pašalpa.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Kaip ir apžvelgtos C-167/12 bylos atveju, Z., Airijoje dirbanti mokytoja, kreipėsi į surogatinę motiną, kad ji pagimdytų jai vaiką. Z. serga reta liga – nors jos kiaušidė yra sveika ir ji, be to, yra vaisinga, ji neturi gimdos ir todėl negali išnešioti vaiko. Jos vyrui ir jai vaikas gimė sudarius sutartį su surogatine motina, gyvenančia Kalifornijoje. Genetikos požiūriu vaikas yra sutuoktinių ir jokios nuorodos apie surogatinę motiną nėra jo JAV išduotame gimimo liudijime. Pagal Kalifornijos teisę, Z. ir jos vyras yra laikomi vaiko tėvais. Z. taip pat kreipėsi dėl mokamų atostogų, lygiaverčių motinystės ar įvaikinimo atostogoms, tačiau šis prašymas buvo atmestas (34–44 punktai).

Pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos Teisingumo Teismas nagrinėjo kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė sužinoti, ar Direktyva 92/85 turi būti aiškinama taip, kad numatytoji motina, kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu, turi teisę į motinystės

atostogas, numatytas šios direktyvos 8 straipsnyje, ypač jei ji gali po kūdikio gimimo maitinti jį krūtimi arba po šio kūdikio gimimo jį faktiškai maitina krūtimi (46 punktas).

Atsakydamas į šiuo klausimus, Teisingumo Teismas nagrinėjo klausimą, ar atsisakymas suteikti numatytajai motinai, kaip antai Z., motinystės atostogas yra diskriminacija dėl lyties, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2006/54 (47 punktas). Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyva 2006/54, būtent jos 4 ir 14 straipsniai, turi būti aiškinami taip, kad diskriminacijos dėl lyties nėra tuomet, kai atsisakoma suteikti mokamas atostogas, lygiavertes motinystės ar įvaikinimo atostogoms, darbuotojai, kuri yra numatytoji motina, kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu. Tokios numatytosios motinos situacija dėl įvaikinimo atostogų suteikimo nepriskirtina prie šios direktyvos taikymo srities (67 punktas).

Dėl tariamos darbuotojo diskriminacijos dėl negalios, kai motinystės atostogas atsisakoma suteikti moteriai, kuri negali išnešioti vaiko ir kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu

Trečiuoju–šeštuoju klausimais, kurie taip pat nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausė, ar Direktyva 2000/78, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, prireikus aiškinama atsižvelgiant į Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvenciją (toliau – JT konvencija), turi būti aiškinama taip, kad yra diskriminacija dėl negalios tuomet, kai atsisakoma suteikti mokamas atostogas, lygiavertes motinystės ar įvaikinimo atostogoms, darbuotojai, kuri negali išnešioti vaiko ir kuri sudarė sutartį su surogatine motina, ir, jei į tai būtų atsakyta neigiamai, ar ši direktyva galioja atsižvelgiant į SESV 10 straipsnį, Chartijos 21, 26 ir 34 straipsnius ir JT konvenciją (68 punktas).

Teisingumo Teismas priminė, kad iš Direktyvos 2000/78 1 straipsnio matyti, jog šios direktyvos tikslas yra nustatyti kovos su diskriminacija dėl vieno iš šiame straipsnyje nurodytų pagrindų, tarp kurių yra neįgalumas, bendrus pagrindus, kiek tai susiję su užimtumu ir profesine sritimi (žr. 2006 m. liepos 11 d. Sprendimo *Chacón Navas*, C-13/05, Rink. p. I-6467, 41 punktą). Pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalies c punktą neviršijant Sąjungai suteiktų įgaliojimų ši direktyva taikoma visiems asmenims tiek, kiek, be kita ko, tai susiję su įdarbinimu ir darbo sąlygomis, įskaitant atleidimą iš darbo ir atlyginimą (69 punktas). Pačioje Direktyvoje 2000/78 „negalios“ sąvoka neapibrėžta (70 punktas).

Iš Sprendimo 2010/48 matyti, kad Sąjunga patvirtino JT konvenciją. Todėl, įsigaliojus šiai konvencijai, jos nuostatos yra Sąjungos teisės sistemos dalis (73 punktas). Be to, iš minėto sprendimo II priedo priedėlio matyti, kad savarankiško gyvenimo ir socialinės aprėpties, darbo ir užimtumo srityse Direktyva 2000/78 yra vienas iš Sąjungos teisės aktų, susijusių su JT konvencijoje reglamentuojamais klausimais (74 punktas). Iš to matyti, kad šiuo atveju JT konvencija galima remtis aiškinant Direktyvą 2000/78, o tai reikia daryti kiek įmanoma pagal minėtą konvenciją (76 punktas).

Būtent todėl po to, kai Sąjunga ratifikavo JT konvenciją, Teisingumo Teismas nusprendė, kad sąvoka „neįgalumas“ turi būti suprantama kaip apimanti apribojimą, visų pirma lemiamą fizinių, protinių arba psichinių sutrikimų, kurie kartu su įvairiomis kliūtimis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti profesiniame gyvenime tokiais pat kaip ir kitų darbuotojų sąlygomis (žr. 2013 m. balandžio 11 d. Sprendimo *HK Danmark*, C-335/11 ir C-337/11, dar nepaskelbto Rinkinyje, 37–39 punktus). Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad sąvoka „neįgalumas“ turi būti suprantama ne tik kaip negalėjimas vykdyti profesinės veiklos, bet ir kaip kliūtis vykdyti tokią veiklą. Kitoks aiškinimas būtų nesuderinamas su šios direktyvos tikslu, be kita ko, suteikti neįgaliam asmeniui galimybę įsidarbinti ir dirbti (77 punktas).

Šiuo atveju Z. negali pagimdyti vaiko dėl to, kad ji serga reta liga, – ji neturi gimdos (78 punktas). Atsižvelgęs į sąvoką „neįgalumas“, Teisingumo Teismas konstatavo, kad ši liga lemia apribojimą, visų pirma lemiamą fizinių, protinių arba psichinių sutrikimų, ir kad ji yra ilgalaikė. Šiuo aspektu konkrečiai neginčijama, kad tai, jog moteris negali išnešioti vaiko, sukelia jai daug kančių (79 punktas). Vis dėlto sąvoka „neįgalumas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2000/78, suponuoja, kad sutrikimai, dėl kurių kenčia asmuo, kartu su įvairiomis kliūtimis gali trukdyti visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti profesiniame gyvenime tokiais pat kaip ir kitų darbuotojų sąlygomis (80 punktas). Negalėjimas susilaukti vaiku įprastiniais būdais savaime iš principo nėra kliūtis numatytajai motinai įsidarbinti, dirbti ir tobulėti. Šiuo atveju iš sprendimo pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nematyti, kad liga, kuria serga Z., savaime lėmė tai, kad suinteresuotasis asmuo negali dirbti savo darbo ar yra kliūtis profesinei veiklai (81 punktas). Esant šioms sąlygoms Teisingumo Teismas konstatavo, kad liga, kuria serga Z., nėra „neįgalumas“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2000/78, ir kad todėl ši direktyva, būtent jos 5 straipsnis,

netaikytina tokiai situacijai, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje. Dėl to, kad numatytoji motina rūpinasi vaiku nuo gimimo, kaip nurodyta trečiame klausime, negalima suabejoti šiuo teiginiu (82 punktas).

Šiuo atveju iš JT konvencijos 4 straipsnio 1 dalies matyti, kad valstybės narės, be kita ko, įsipareigoja imtis visų įstatymų leidybos, administracinių ir kitokių priemonių, kad būtų įgyvendintos šioje konvencijoje pripažintos teisės. Be to, pagal jos 4 straipsnio 3 dalį, rengdamos ir įgyvendindamos teisės aktus ir politikos strategijas, skirtas šiai Konvencijai įgyvendinti, ir priimdamos kitokius sprendimus neįgalųjų klausimais, valstybės, šios konvencijos šalys, įsipareigoja glaudžiai bendradarbiauti su neįgaliaisiais, įskaitant neįgalius vaikus, ir aktyviai juos įtraukti per jiems atstovaujančias organizacijas (87 punktas). Taigi kadangi šia konvencija nustatytos pareigos skirtos susitariančioms šalims, ši tarptautinė sutartis yra programinio pobūdžio (88 punktas). Todėl, kaip bus vykdomos JT konvencijos nuostatos ir kaip ji veiks, priklauso nuo vėlesnio susitariančiųjų šalių aktų priėmimo. Atsižvelgiant į tai, Sprendimo 2010/48 II priede yra deklaracija dėl Sąjungos kompetencijos JT konvencijos ir Sąjungos aktų, kuriais sprendžiami šia konvencija reglamentuojami klausimai, reglamentuojamais klausimais (89 punktas). Esant šioms sąlygoms ir nesant būtinybės nagrinėti JT konvencijos pobūdį ir struktūrą reikia konstatuoti, kad šios konvencijos nuostatos, atsižvelgiant į jų turinį, nėra besąlyginės ir pakankamai tikslios nuostatos ir kad todėl jos neturi tiesioginio poveikio Sąjungos teisėje. Teisingumo Teismas darė išvadą, kad Direktyvos 2000/78 galiojimas negali būti vertinamas atsižvelgiant į JT konvenciją (90 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendė:

1. 2006 m. liepos 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo, būtent jos 4 ir 14 straipsniai, turi būti aiškinami taip, kad diskriminacijos dėl lyties nėra tuomet, kai atsisakoma suteikti mokamas atostogas, lygiavertes motinystės ar įvaikinimo atostogoms, darbuotojai, kuri yra numatytoji motina, kuriai vaikas gimė sutarties su surogatine motina pagrindu.

Tokios numatytosios motinos situacija dėl įvaikinimo atostogų suteikimo nepriskirtina prie šios direktyvos taikymo srities.

2. 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus, turi būti aiškinama taip, kad nėra diskriminacijos dėl neįgalumo tuomet, kai atsisakoma suteikti mokamas atostogas, lygiavertes motinystės ar įvaikinimo atostogoms, darbuotojai, kuri negali išnešioti vaiko ir kuri sudarė sutartį su surogatine motina.

Šios direktyvos galiojimas negali būti vertinamas atsižvelgiant į Jungtinių Tautų neįgalųjų teisių konvenciją, tačiau minėta direktyva turi būti aiškinama kiek įmanoma pagal minėtą konvenciją.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?qid=1403709172214&uri=CELEX:62012CJ0363>

KONKURENCIJA

2014 m. balandžio 10 d. sprendimas byloje *Areva SA* ir kiti prieš *Europos Komisiją* (C-247/11 P ir C-253/11 P)

Terminai: Apeliacinis skundas – Konkurencija – Kartelis – Skirstomųjų įrenginių su dujų izoliacija projektų rinka – Dukterinių bendrovių padaryto pažeidimo inkriminavimas jų patronuojančiosioms bendrovėms – Pareiga motyvuoti – Solidarioji atsakomybė už baudos sumokėjimą – Ūkio subjekto sąvoka – Vadinamasis *faktinis* solidarumas – Teisinio saugumo ir bausmių bei sankcijų individualumo principai – Proporcingumo ir vienodo požiūrio principai.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
7. Konkurencija; 7.2. Draudžiami susitarimai; 7.6 Konkurencijos tarybos įgaliojimai, teisės ir pareigos.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Byloje kilęs ginčas susijęs su karteliu skirstomųjų įrenginių su dujų izoliacija (toliau – ir SIDI), skirtų kontroliuoti energijos srautą elektros tinkle, pardavimo srityje. Tai sunkioji elektros įranga, naudojama kaip įrengtų elektros pastočių pagrindinė sudedamoji dalis. Įmonė *Alstom* (buvusi *Alsthom*), pagal Prancūzijos teisę įsteigta akcinė bendrovė. Ši įmonė yra bendrovių grupės (toliau – *Alstom* grupė)

patronuojančioji bendrovė. Per laikotarpį nuo 1988 m. balandžio 15 d. iki 2004 m. sausio 8 d. *Alstom* grupė veikė elektros perdavimo ir paskirstymo srityje, kiek tai susiję su SIDI. 2004 m. kovo 3 d. *ABB Ltd* (toliau – ir *ABB*) informavo Europos Komisiją (toliau – ir Komisija) apie veikiančią kartelį SIDI sektoriuje ir žodžiu pateikė prašymą atleisti nuo baudų pagal Komisijos pranešimą apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju. 2004 m. balandžio 25 d. Komisija *ABB* pritaikė sąlyginį atleidimą nuo baudų.

Remdamasi *ABB* parodymais Komisija pradėjo tyrimą ir 2004 m. gegužės 11 d. ir 12 d. atliko netikėtus patikrinimus įmonės *Areva* patalpose. 2006 m. balandžio 20 d. Komisija priėmė pranešimą apie kaltinimus, apie jį buvo pranešta 20 bendrovių, tarp kurių buvo apeliaciją pateikusias bendrovės. Konstatavusi faktines aplinkybes ir pateikusi teisinį vertinimą, ginčijamame sprendime Komisija padarė išvadą, kad tyrime nagrinėti ūkio subjektai pažeidė EB 81 straipsnį (šiuo metu – Sutarties dėl Europos Sąjungos Veikimo (toliau – ir SESV) 101 straipsnis) ir 1992 m. gegužės 2 d. Europos ekonominės erdvės susitarimo 53 straipsnį, ūkio subjektams skirtos baudos.

Dėl solidariosios atsakomybės sampratos situacijoje, kai priimant sprendimą dėl pažeidimo įmonės nebeprisklausė tam pačiam ekonominiam vienetui

Teisingumo Teismas pabrėžė, kad nusistovėjusioje teismų praktikoje nustatyta, jog jei dukterinės bendrovės padarytą pažeidimą galima inkriminuoti patronuojančiai bendrovei, tai konstatuotina, jog pažeidimo darymo laikotarpiu šios bendrovės priklausė vienam ekonominiam vienetui ir sudarė vieną ūkio subjektą, kaip tai suprantama pagal ES konkurencijos teisę. Tokiomis aplinkybėmis Komisija gali patronuojančią bendrovę pripažinti solidariai atsakinga už dukterinės bendrovės tuo laikotarpiu padarytą pažeidimą ir dėl tos priežasties – už dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą (49 punktas).

Teisingumo Teismas pabrėžė, jog Komisija galėjo pripažinti, kad vien aplinkybė, jog Komisijos sprendimo, kuriuo konstatuojamas pažeidimas, priėmimo momentu pažeidimą padariusi dukterinė bendrovė ir patronuojanti bendrovė, kuriai tas pažeidimas galėjo būti inkriminuotas, nebeprisklausė tam pačiam ekonominiam vienetui ir dėl tos priežasties nebesudarė vieno ūkio subjekto, kaip tai suprantama pagal EB 81 (SESV 101) straipsnį, nesudaro kliūčių Komisijai pasinaudoti įgaliojimu skirti baudą, kurią šios bendrovės privalo sumokėti solidariai, todėl konkretus motyvavimas šiuo klausimu nereikalingas (50 punktas).

Teigina, jog ginčijamas sprendimas yra pakankamai motyvuotas, nes *Alstom* galėjo sužinoti priežastis, kuriomis remdamasi Komisija jai inkriminavo jos dukterinių bendrovių padarytą pažeidimą, o Bendrasis Teismas – vykdyti kontrolę. Bendrojo Teismo negalima kaltinti dėl to, kad jis neskyrė sankcijų Komisijai, nes ši konkrečiai nemotyavo klausimo dėl solidariai mokėtinos baudos skyrimo bendrovėms, nebesudarančioms vieno ūkio subjekto (51 punktas). Tokios baudos skyrimas bendrovėms, kurios Komisijos sprendimo priėmimo momentu nebeprisklauto tam pačiam ūkio subjektui, nesiskiria nuo ankstesnės Komisijos sprendimų praktikos, o dėl šios priežasties reikalaujamas motyvavimo lygis gali būti žemesnis (52 punktas).

Dėl lemiamos įtakos (angl. *decisive influence*) darymo prezumpcijos sampratos

Teisingumo Teismas savo praktikoje yra nurodęs, kad tuo atveju, kai patronuojančiai bendrovei priklauso 100 proc. konkurencijos taisyklių pažeidimą padariusios dukterinės bendrovės akcijų, viena vertus, ši patronuojanti bendrovė gali daryti lemiamą įtaką šios dukterinės bendrovės elgesiui, kita vertus, egzistuoja nuginčijama prezumpcija, kad patronuojanti bendrovė iš tikrųjų tokią įtaką daro (32 punktas).

Teisingumo Teismas pabrėžė, kad tokiomis aplinkybėmis Komisijai pakanka įrodyti, jog visas dukterinės bendrovės akcinis kapitalas (angl. *share capital*) priklauso patronuojančiai bendrovei, kad būtų galima daryti prielaidą, jog patronuojanti bendrovė faktiškai daro lemiamą įtaką dukterinės bendrovės prekybos politikai. Tuo remdamasi Komisija gali pripažinti, kad patronuojanti bendrovė solidariai atsakinga už jos dukterinei bendrovei skirtos baudos sumokėjimą, nebent patronuojanti bendrovė, kuri turi paneigti šią prezumpciją, pateiktų pakankamų įrodymų, kuriais remdamasi galėtų įrodyti, kad jos dukterinė bendrovė rinkoje elgiasi savarankiškai (33 punktas). Komisija bet kuriuo atveju privalo tinkamai paaiškinti šiems adresatams priežastis, dėl kurių pateiktų faktinių ir teisinių aplinkybių nepakako šiai prezumpcijai nuginčyti, kitaip ši prezumpcija taptų faktiškai nuginčijama (35 punktas). Nors Komisija byloje ginčijamame sprendime atskirai po vieną nenagrinėjo visų suinteresuoto asmens pateiktų įrodymų, ji jam pateikė pakankamai informacijos, kad jis galėtų suprasti, ar Komisijos sprendimas pagrįstas ir ar jame gali būti trūkumų, dėl kurių būtų galima ginčyti jo teisėtumą, o Bendrasis Teismas galėtų atlikti šio sprendimo teisėtumo kontrolę (40 punktas).

Vis dėlto Komisija, pasak Teisingumo Teismo, neprivalo remtis išimtinai nurodyta akcinio kapitalo valdymo prezumpcija. Niekas nedraudžia Komisijai įrodyti patronuojančios bendrovės faktiškai daromą lemiamą įtaką savo dukterinei bendrovei, pasitelkus kitų įrodymų arba šių įrodymų ir minėtos prezumpcijos derinį (36 punktas). Siekdama įrodyti *Alstom* atsakomybę už pažeidimus, kuriuos padarė jos 100 proc. valdomos dukterinės bendrovės, Komisija galiausiai nesirėmė išimtinai tik prezumpcija. Komisija veikiau rėmėsi vadinamuoju *dvigubo pagrindo* metodu, kurį taikant ši prezumpcija derinama su kitais įrodymais, šiuo atveju su per administracinę procedūrą pateiktomis faktinėmis aplinkybėmis, patvirtinančiomis tokią prezumpciją (37 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

1. Panaikinti 2011 m. kovo 3 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimo *Areva ir kt. prieš Komisiją* (T-117/07 ir T-121/07) rezoliucinės dalies 3 punkto antrą įtrauką.

2. Panaikinti 2007 m. sausio 24 d. Komisijos sprendimo C(2006) 6762 galutinis dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/F/38.899 – Skirstomieji įrenginiai su dujų izoliacija) 2 straipsnio c punktą.

3. Už Sprendimo C(2006) 6762 galutinis 1 straipsnio b–f punktuose konstatuotus pažeidimus 27 795 000 eurų dydžio bauda skiriama *Alstom SA* solidariai su *Alstom Grid SAS*, o 20 400 000 eurų dydžio bauda skiriama *Areva SA, T&D Holding* ir *Alstom Grid AG* solidariai su *Alstom Grid SAS*.

4. Atmesti likusias apeliacinių skundų dalis.

5. Nurodyti Europos Komisijai padengti ne tik savo bylinėjimosi išlaidas, susijusias tiek su procesu pirmojoje instancijoje, tiek su apeliaciniiais skundais, bet ir penktadalį *Areva SA, Alstom SA, T&D Holding SA, Alstom Grid SAS* ir *Alstom Grid AG* bylinėjimosi išlaidų, susijusių su procesu pirmojoje instancijoje ir su apeliaciniiais skundais.

6. *Areva SA, Alstom SA, T&D Holding SA, Alstom Grid SAS* ir *Alstom Grid AG* padengia keturis penktadalius savo bylinėjimosi išlaidų, susijusių su procesu pirmojoje instancijoje ir su apeliaciniiais skundais.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=150783&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=226222>

2014 m. balandžio 10 d. sprendimas byloje Europos Komisija prieš Siemens AG Österreich ir kitus (C-231/11 P–C-233/11 P)

Terminai: Apeliacinis skundas – Konkurencija – Kartelis – Skirstomųjų įrenginių su dujų izoliacija projektų rinka – Solidari atsakomybė sumokėti baudą – Ūkio subjekto sąvoka – Asmeninės atsakomybės ir bausmių bei sankcijų individualumo principai – Neribota Bendrojo Teismo jurisdikcija – *Ne ultra petita* principas – Proporcingumo ir vienodo požiūrio principai.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
7. Konkurencija; 7.2. Draudžiami susitarimai; 7.6 Konkurencijos tarybos įgaliojimai, teisės ir pareigos.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Ginčas susijęs su karteliu skirstomųjų įrenginių su dujų izoliacija (toliau – ir SIDI), skirtų kontroliuoti energijos srautą elektros tinkle, pardavimo srityje. Tai sunkioji elektros įranga, naudojama kaip įrengtų elektros pastočių pagrindinė sudedamoji dalis. 2004 m. kovo 3 d. *ABB Ltd* (toliau – *ABB*) Komisiją informavo apie antikonkurencinius veiksmus SIDI sektoriuje ir pateikė prašymą atleisti nuo baudų. 2004 m. balandžio 25 d. Komisija *ABB* pritaikė sąlyginį atleidimą nuo baudų. Remdamasi *ABB* parodymais Komisija pradėjo tyrimą ir 2004 m. gegužės 11 d. ir 12 d. atliko netikėtas patikras *Siemens, Areva, VA Tech* grupės, *Hitachi Ltd* ir *Japan AE Power Systems Corp.* patalpose. 2006 m. balandžio 20 d. Komisija priėmė pranešimą apie kaltinimus, apie jį buvo pranešta 20 bendrovių, tarp kurių buvo ir apeliaciją pateikusių bendrovių. Konstatavusi faktines aplinkybes ir pateikusi teisinį vertinimą, ginčijamame sprendime Komisija padarė išvadą, kad nagrinėjamos įmonės pažeidė EB 81 (SESV 101) straipsnį ir 1992 m. gegužės 2 d. Europos ekonominės erdvės susitarimo 53 straipsnį, skyrė įmonėms baudas.

Dėl išorinės ir vidinės solidariosios atsakomybės (angl. *joint and several liability from an external and internal perspective*) priskirtinumo ES ir nacionalinei teisei

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad ES konkurencijos teisės normos, įskaitant teisės normas dėl Komisijos įgaliojimo skirti sankcijas, ir ES teisės principai dėl asmeninės atsakomybės už pažeidimą ir dėl bausmių ir sankcijų individualumo, kurių turi būti laikomasi, kai naudojamosi įgaliojimu skirti sankcijas, taikomi tik ūkio subjektui (angl. *undertaking*), o ne jį sudarantiems fiziniams ar juridiniams asmenims (56 punktas). ES teisėje vartojama solidariosios atsakomybės už baudos sumokėjimą sąvoka taikoma tik ūkio subjektui, o ne ją sudarantiems bendrovėms, nes ta sąvoka yra tik ūkio subjekto sąvokos teisinio galiojimo išraiška (57 punktas).

Remiantis Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalimi galima teigti, kad Komisija gali skirti solidariai mokėtiną baudą kelioms bendrovėms, jeigu jos priklauso tam pačiam ūkio subjektui. Nei šios nuostatos formuluotė, nei solidarumo mechanizmo tikslas nesuteikia galimybės teigti, kad toks įgaliojimas skirti sankcijas apima ne tik išorinio solidarumo santykio nustatymą, bet ir solidarių bendraskolių dalių nustatymą, atsižvelgiant į jų vidaus santykius pagal nacionalinę teisę (58 punktas).

Teisingumo Teismas pabrėžė solidariosios atsakomybės mechanizmo tikslo esmę – tai papildoma teisinė priemonė, kurią Komisija taiko, siekdama sustiprinti savo veiklos efektyvumą už konkurencijos teisės pažeidimus skirtų baudų išieškojimo srityje. Šiuo mechanizmu prisidedama prie atgrasymo tikslo, kurio paprastai siekiama pagal konkurencijos teisę (59 punktas). Solidarių bendraskolių dalių nustatymu, atsižvelgiant į esamus jų vidaus santykius, šio tikslo nesiekama. Tai vėlesnėje stadijoje kylantis ginčas, kuris Komisijos iš esmės nebedomina, jeigu visą baudą jai sumokėjo vienas ar keli minėti bendraskoliai (60 punktas).

Teisingumo Teismas nagrinėtos bylos kontekste pažymėjo, jog Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad tik Komisija, įgyvendindama savo kompetenciją skirti baudas pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalį, turi nustatyti atskirų bendrovių atitinkamas dalis bendrose sumose, kurias jos turi sumokėti solidariai, jei minėtos bendrovės sudarė vieną ūkio subjektą, ir [kad] ši pareiga <...> negali būti palikta nacionalinių teismų kompetencijai (64 punktas). Komisijos įgaliojimams skirti sankcijas susiję tik su išorinės solidarios atsakomybės santykio nustatymu. Bendrasis Teismas taip pat padarė teisės klaidą, nusprendęs, kad sprendimas, kuriuo Komisija keliems ūkio subjektams nurodo solidariai sumokėti baudą, neišvengiamai turi teisinių pasekmių, susijusių su baudų mokėjimo konkurencijos teisėje tvarka, tiek kreditoriaus ir solidariai atsakingų bendraskolių santykiams, tiek pačių solidariai atsakingų bendraskolių santykiams (68 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendė:

1. Panaikinti 2011 m. kovo 3 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimo *Siemens Österreich ir kt. prieš Komisiją* (T-122/07–T-124/07) rezoliucinės dalies 2 punktą tiek, kiek juo panaikinami 2007 m. sausio 24 d. Komisijos sprendimo C(2006) 6762 galutinis dėl procedūros pagal [EB 81] straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/F/38.899 – Skirstomieji įrenginiai su dujų izoliacija) 2 straipsnio j ir k punktai.

2. Panaikinti 2011 m. kovo 3 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Siemens Österreich ir kt. prieš Komisiją* (T-122/07–T-124/07) rezoliucinės dalies 3 punkto pirmą įtrauką.

3. Panaikinti 2011 m. kovo 3 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Siemens Österreich ir kt. prieš Komisiją* (T-122/07–T-124/07) rezoliucinės dalies 3 punkto antrą–ketvirtą įtraukas tiek, kiek jomis remiantis reikia nustatyti ieškovėms pirmojoje instancijoje solidariai skirtos baudos dalis.

4. Atmesti likusią apeliacinių skundų dalį.

5. Priteisti iš *Siemens AG Österreich, VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG, Siemens Transmission & Distribution Ltd, Siemens Transmission & Distribution SA* ir *Nuova Magrini Galileo SpA* padengti bylinėjimosi išlaidas, patirtas dėl apeliacinio skundo byloje C-231/11 P.

6. Priteisti iš *Siemens Transmission & Distribution Ltd* bylinėjimosi išlaidas, patirtas dėl apeliacinio skundo byloje C-232/11 P.

7. Priteisti iš Europos Komisijos bylinėjimosi išlaidas, patirtas dėl apeliacinio skundo byloje C-233/11 P.

8. Bylinėjimosi išlaidos, patirtos dėl proceso pirmojoje instancijoje lieka paskirstytos taip, kaip nurodyta 2011 m. kovo 3 d. Bendrojo Teismo sprendimo *Siemens Österreich ir kt. prieš Komisiją* (T-122/07–T-124/07) rezoliucinės dalies 5–7 punktuose.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=150784&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=226510>

APLINKA

2014 m. balandžio 3 d. prejudicinis sprendimas

byloje *Cascina Tre Pini Ss* prieš *Ministero dell’Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare* ir kt.
(C-301/12)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Aplinka – Natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsauga – Direktyva 92/43/EEB – Bendrijos svarbos teritorijos – Tokios teritorijos statuso peržiūra, kai įvyksta aplinkos taršos ar degradavimo reiškinių – Nacionalinės teisės aktai, kuriuose nenumatoma galimybė suinteresuotiems asmenims prašyti atlikti tokią peržiūrą – Kompetentingoms nacionalinėms institucijoms diskrecijos savo iniciatyva pradėti minėto statuso peržiūros procedūrą suteikimas.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
2.2. Valstybės valdymo ir savivaldos institucijų teisės ir pareigos; 2.3.3. Ekologinės sistemos bei kraštovaizdžio išsaugojimas; 2.7. Kiti klausimai, kylantys iš aplinkos apsaugos teisių santykių.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos, iš dalies pakeistos Aktu dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sąlygų ir sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų (toliau – Direktyva 92/43), 9 ir 11 straipsnių išaiškinimo. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Cascina Tre Pini Ss* (toliau – *Cascina*), pagal Italijos teisę įsteigtos bendrovės, ir *Ministero dell’Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare* (Aplinkos ir teritorijos ir jūros apsaugos ministerija, toliau – *Ministero*), *Regione Lombardia* (Lombardijos regionas), *Presidenza del Consiglio dei Ministri* (Ministrų tarybos prezidiumas), *Consorzio Parco Lombardo della Valle del Ticino* (Tičino slėnio gamtos parko Lombardijos asociacija), *Comune di Somma Lombardo* (*Somma Lombardo* komuna) ginčą dėl Bendrijos svarbos teritorijos (toliau – BST), kurioje yra *Cascina* nuosavybės teise priklausantis žemės plotas, statuso peržiūros (1–2 punktai).

Byloje susiklostė šios faktinės aplinkybės: *Cascina* nuosavybės teise priklauso žemės plotas, kuris yra netoli Milano-Malpensos (Lombardija) oro uosto Soma Lombardo komunai (*Comune di Somma Lombardo*) priklausančioje teritorijoje, pavadintoje „Brughiera del Dosso“. 2002 m. ši teritorija tapo Lombardijos regiono įstatymu įsteigto Tičino slėnio gamtos parko dalimi. Lombardijos regiono *Giunta regionale* (Regiono taryba) 2003 m. rugpjūčio 8 d. sprendimu minėta teritorija pagal 1997 m. rugsėjo 8 d. Respublikos Prezidento dekretu Nr. 357, kuriuo perkeliama Direktyva 92/43 (toliau – RPD Nr. 357/97), 3 straipsnį buvo įtraukta į teritorijų, kurios buvo siūlomos kaip BST, sąrašą. Ta pati teritorija vėliau 2004 m. gruodžio 7 d. Komisijos sprendimu 2004/798/EB, kuriuo, remiantis Tarybos direktyva 92/43/EEB, patvirtinamas žemyninio biogeografinio regiono Bendrijos svarbos teritorijų sąrašas, buvo įtraukta į Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą. Teritorija „Brughiera del Dosso“ 2005 m. kovo 25 d. *Ministero* dekretu taip pat buvo įtraukta į BST sąrašą. Tuo metu buvo plečiamas Milano-Malpensos oro uostas, kurio plėtros planas numatytas „Malpensos teritorijos plane“, patvirtintame 1999 m. Lombardijos regiono įstatymu. *Cascina* teigimu, tame plane numatyta, kad vietovės, esančios, be kita ko, *Soma Lombardo* komunos teritorijoje, skirtos komercinei ir pramoninei plėtrai. Jos manymu, laikui bėgant dėl laipsniško oro eismo iš Malpensos oro uosto intensyvėjimo pablogėjo ir teritorijos „Brughiera del Dosso“ ekologinė būklė. Manydama, kad ekologinė teritorijos „Brughiera del Dosso“ būklė pablogėjo, *Cascina* 2005 m. prašė *Consorzio Parco lombardo della Valle del Ticino*, kaip už šios teritorijos valdymą atsakingo organo, imtis priemonių, kad būtų užkirstas kelias minėtos teritorijos aplinkos būklės degradavimui. Negavusi atsakymo, 2006 m. *Cascina* pagal Direktyvos 92/43 9 straipsnį ir RPD Nr. 357/97 3 straipsnio 4a pateikė *Ministero* oficialų prašymą iš naujo nustatyti šios teritorijos ribas arba išbraukti ją iš BST sąrašo, nes, jos manymu, nebebuvo tenkinamos taikomuose teisės aktuose nustatytos faktinės ir teisinės sąlygos ir, konkrečiai kalbant, teritorijų, kurios gali būti identifikuotos kaip šios direktyvos III priede nurodytos specialios saugomos

teritorijos (toliau – SST), atrankos kriterijai. *Cascina* suinteresuotumas, kad būtų iš naujo nustatytos naujos teritorijos ribos arba kad ji būtų išbraukta iš BST sąrašo, kilo dėl to, kad BST reglamentuojantys apribojimus nustatantys teisės aktai, kurie taikomi bet kokiai žemės pertvarkymo veiklai, padarė poveikį jos nuosavybės teisei į žemės plotą, esantį teritorijoje „Brughiera del Dosso“. Toks apribojimas kliudo pakeisti žemės sklypų paskirtį, nors tokie pakeitimai numatyti Malpensos teritorijos plane. 2006 m. gegužės 2 d. sprendimu *Ministero* paskelbė neturįs kompetencijos ir pasiūlė *Cascina* kreiptis į Lombardijos regioną, teigdama, kad pagal RPD Nr. 357/97 3 straipsnį tokia kompetencija priklauso regionams, kurie identifikuoja nagrinėjamas teritorijas ir jai pateikia tokių teritorijų sąrašą. Tada *Cascina* pateikė pakartotinį prašymą Lombardijos regionui, o šis 2006 m. liepos 26 d. sprendimu jį atmetė, pareiškęs, kad „prašyme išdėstytas reikalavimas galės būti nagrinėjamas tik tuo atveju, jei *Ministero* pateiktą prašymą regionams pradėti procedūrą, numatytą [RPD Nr. 357/1997] 3 straipsnio 4a dalyje“. Administracijai atsisakius nagrinėti jos prašymą, *Cascina* pirmiausia kreipėsi į *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* (regioninis Lombardijos administracinis teismas) su ieškiniu dėl dviejų sprendimų; jame ji nurodė *Ministero* ir Lombardijos regiono neveikimą. Tame ieškinyje ji, be kita ko, reikalavo atlyginti žalą. 2009 m. gruodžio 15 d. sprendimu šis teismas visą minėtą ieškinį atmetė. *Cascina* minėtą teismo sprendimą apskundė *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) (12–20 punktai).

Consiglio di Stato, kreipdamasis į Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo, abejojo, ar Direktyvos 92/43 nuostatos suteikia atitinkamai valstybei, kaip ir regionams, iniciatyvos teisę persvarstyti šį sąrašą, kurią ši valstybė prireikus galėtų įgyvendinti vietoje regionų. Be to, teismas siekė išsiaiškinti, ar šią teisę gali įgyvendinti kompetentinga valdžios institucija ne tik savo iniciatyva, bet ir paprašius privačiam asmeniui, t. y. į minėtą sąrašą įtrauktoje teritorijoje esančio sklypo savininkui, ir ar valstybės narės turi atlikti peržiūrą arba net panaikinti šios teritorijos statusą, jei pastebi, kad atitinkamos teritorijos pirminė būklė pasikeitė (21 punktas).

Dėl kompetentingų nacionalinių institucijų pareigos pasiūlyti Komisijai panaikinti į Bendrijos svarbos teritorijos sąrašą įtrauktos teritorijos statusą

Pirmuoju, ketvirtuoju ir penktuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiravosi, ar Direktyvos 92/43 4 straipsnio 1 dalis, 9 ir 11 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad valstybių narių kompetentingos institucijos, gavusios į BST sąrašą įtrauktoje teritorijoje esančio žemės ploto savininko prašymą, kuriame jis tvirtina, kad šios teritorijos būklė blogėja, privalo pasiūlyti Komisijai panaikinti į šį sąrašą įtrauktos teritorijos statusą (23 punktas).

Teisingumo Teismas priminė, jog pagal minėtos direktyvos 4 straipsnio 1 ir 2 dalis dėl teritorijos įtraukimo į BST sąrašą sprendimą priima Komisija, gavusi valstybės narės pasiūlymą. Šiuo klausimu Direktyvos 92/43 4 straipsnio 1 dalyje patikslinama, kad valstybės narės prireikus siūlo pakoreguoti minėtą sąrašą atsižvelgdamos į atitinkamų natūralių buveinių ir rūšių apsaugos būklės stebėjimo, kurį jos vykdo pagal šios direktyvos 11 straipsnį, rezultatus (24 punktas). Teismas pažymėjo, jog nors jokioje tos pačios direktyvos nuostatoje aiškiai nenumatyta galimybė panaikinti į BST sąrašą įtrauktos teritorijos statusą, tačiau Direktyvos 92/43 9 straipsnyje Komisijai leidžiama svarstyti SST statuso panaikinimo klausimą, kai tai pateisinama dėl natūralių pokyčių, kuriuos valstybės narės nustatė atlikdamos stebėjimą pagal minėtos direktyvos 11 straipsnį. Toks statuso panaikinimas neišvengiamai reiškia BST statuso panaikinimą, nes, remiantis minėtos direktyvos 4 straipsnio 4 dalimi, valstybės narės visose į BST sąrašą įtrauktose teritorijose turi įsteigti SST (25 punktas). Iš to matyti, kad BST sąrašo korekcija, kurią valstybės narės siūlo Komisijai padaryti pagal tos pačios direktyvos 4 straipsnio 1 dalį, gali apimti į BST sąrašą įtrauktos teritorijos statuso panaikinimą, o tai, nesant specialių nuostatų, turi būti atlikta laikantis tos pačios procedūros kaip ir įtraukiant teritoriją į minėtą sąrašą (26 punktas).

Sprendime konstatuota, jog kai į BST sąrašą įtraukta teritorija jau nebegali būti naudinga siekiant Direktyvoje 92/43 nustatytų tikslų, todėl nebelieka pagrindo, kad šiai teritorijai ir toliau būtų taikomi šios direktyvos reikalavimai, atitinkama valstybė narė privalo siūlyti Komisijai panaikinti minėtos teritorijos statusą (28 punktas). Valstybių narių pareiga pasiūlyti Komisijai panaikinti į BST sąrašą įtrauktos teritorijos, kuri tapo negrįžtamai netinkama Direktyvos 92/43 tikslams pasiekti, statusą tampa dar svarbesnė, kai šioje teritorijoje yra žemės plotas, kurio savininkui dėl tokio įtraukimo apribojama nuosavybės į jį teisė, nors nebėra jokio pagrindo, kad minėtai teritorijai ir toliau būtų taikomi šioje direktyvoje nustatyti reikalavimai (29 punktas). Taip pat pažymėta, kad vien BST esančio žemės ploto savininko pateikto kaltinimo dėl šios teritorijos aplinkos būklės degradacijos savaime nepakanka, kad būtų atlikta tokio sąrašo korekcija. Labai svarbu, kad dėl šios degradacijos minėta teritorija taptų negrįžtamai netinkama siekiant užtikrinti natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugą arba sukurti *Natura 2000* tinklą, todėl ši teritorija nebegalėtų

visiškai padėti įgyvendinti minėtos direktyvos 2 ir 3 straipsniuose nustatytų tikslų (30 punktas). Taigi, ne bet kokia į BST sąrašą įtrauktų teritorijų degradacija pateisina jos statuso panaikinimą (31 punktas). Šiuo klausimu pažymėta, kad Direktyvos 92/43 6 straipsnio 2 dalimi, į kurią nurodoma šios direktyvos 4 straipsnio 5 dalyje, valstybės narės įpareigojamos saugoti BST ir priimti atitinkamas priemones, kad būtų išvengta jose aptinkamų natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo. Tai, kad valstybė narė neįvykdo šios atitinkamos teritorijos apsaugos pareigos, nebūtinai pateisina šios teritorijos statuso panaikinimą (pagal analogiją žr. 2007 m. gruodžio 13 d. Sprendimo *Komisija / Airija*, C-418/04, EU:C:2007:780, 83–86 punktus). Atvirakščiai, ši valstybė narė turi imtis priemonių, būtinų siekiant apsaugoti teritoriją (32 punktas).

Teismas darė išvadą, kad kompetentingos nacionalinės institucijos privalo pateikti pasiūlymą panaikinti teritorijos statusą tik tuomet, jei, nepaisant to, kad laikomasi šių nuostatų, ji tapo negrįžtamai netinkama siekiant Direktyvos 92/43 tikslų, todėl jos priskyrimas prie SST nebėra pateisinamas (35 punktas).

Atsižvelgęs į tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismas konstatavo, jog į pirmąjį, ketvirtąjį ir penktąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 92/43 4 straipsnio 1 dalis, 9 ir 11 straipsniai aiškintini taip, kad valstybių narių kompetentingos institucijos, gavusios į BST sąrašą įtrauktoje teritorijoje esančio žemės ploto savininko prašymą, kuriame jis tvirtina, kad šios teritorijos aplinkos būklė blogėja, privalo pasiūlyti Komisijai panaikinti į šį sąrašą įtrauktos teritorijos statusą, jei šis prašymas grindžiamas aplinkybe, kad, nepaisant to, jog laikomasi šios direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalių nuostatų, minėta teritorija visiškai nebegali būti naudinga siekiant apsaugoti natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros arba sukurti *Natura 2000* tinklą (36 punktas).

Dėl kompetencijos paskirstymo pagal nacionalinę teisę, kad būtų tinkamai įgyvendinami Direktyvos 92/43 reikalavimai

Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės teiravosi, ar Direktyvos 92/43 4 straipsnio 1 dalis, 9 ir 11 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jais draudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos kompetencija teikti pasiūlymus pakoreguoti BST sąrašą suteikiama tik teritorinėms bendrijoms, o ne (bent subsidiariai šių bendrijų neveikimo atvejais) valstybei (38 punktas).

Teisingumo Teismas nurodė, jog pagal Sąjungos teisę nereikalaujama, kad teritorinėms bendrijoms priskirtą kompetenciją įvykdyti pagal šią direktyvą kylančius įpareigojimus subsidiariai papildytų valstybės kompetencija. Be to, pagal tą pačią direktyvą valstybėms narėms tenkantys įpareigojimai, būtent kompetencija teikti pasiūlymus pakoreguoti BST sąrašą, nereiškia, atsižvelgiant į vidinį kompetencijų paskirstymą, kad valstybė, kai teritorinės bendrijos neveikia, turi imtis veiksmų. Tačiau pagal Sąjungos teisę reikalaujama, kad visos pagal nacionalinės teisės aktuose nustatytą tvarką priimtose priemonėse būtų pakankamai veiksmingos, kad leistų tinkamai taikyti Direktyvos 92/43 reikalavimus (43 punktas).

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Teismas konstatavo, jog į trečiąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyvos 92/43 4 straipsnio 1 dalis, 9 ir 11 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jais nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos kompetencija teikti pasiūlymus koreguoti BST sąrašą suteikiama tik teritorinėms bendrijoms, o ne (bent subsidiariai šių bendrijų neveikimo atvejais) valstybei, jei toks kompetencijų paskirstymas užtikrina tinkamą šios direktyvos reikalavimų taikymą (44 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

1. 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos, iš dalies pakeistos Aktu dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sąlygų ir sutarčių, kuriomis yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų, 4 straipsnio 1 dalis, 9 ir 11 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad valstybių narių kompetentingos institucijos, gavusios į BST sąrašą įtrauktoje teritorijoje esančio žemės ploto savininko prašymą, kuriame jis tvirtina, kad šios teritorijos aplinkos būklė blogėja, privalo pasiūlyti Europos Komisijai panaikinti į šį sąrašą įtrauktos teritorijos statusą, jei šis prašymas yra grindžiamas aplinkybe, kad, nepaisant to, jog laikomasi šios direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalių nuostatų, minėta teritorija visiškai nebegali būti naudinga siekiant apsaugoti natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros arba sukurti *Natura 2000* tinklą.

2. Direktyvos 92/43, iš dalies pakeistos Aktu dėl Čekijos Respublikos, Estijos Respublikos, Kipro Respublikos, Latvijos Respublikos, Lietuvos Respublikos, Vengrijos Respublikos, Maltos Respublikos, Lenkijos Respublikos, Slovėnijos Respublikos ir Slovakijos Respublikos stojimo sąlygų ir sutarčių, kuriomis

yra grindžiama Europos Sąjunga, pritaikomųjų pataisų, 4 straipsnio 1 dalis, 9 ir 11 straipsniai turi būti aiškinami taip, kad jais nedraudžiami nacionalinės teisės aktai, pagal kuriuos kompetencija teikti pasiūlymus koreguoti BST sąrašą suteikiama tik teritorinėms bendrijoms, o ne (bent subsidiariai šių bendrijų neveikimo atvejais) valstybei, jei toks kompetencijų paskirstymas užtikrina tinkamą šios direktyvos reikalavimų taikymą.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=150281&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=381699>

2014 m. balandžio 9 d. prejudicinis sprendimas
byloje *Ville d’Ottignies-Louvain-la-Neuve* ir kiti prieš *Région wallonne*
(C-225/12)

Terminai: Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Aplinka – Atliekos – Direktyva 75/442/EEB – 7 straipsnio 1 dalis – Tvarkymo planas – Tinkamos atliekų šalinimo vietos ir įrengimai – Sąvoka „atliekų tvarkymo planas“ – Direktyva 1999/31/EB – 8 ir 14 straipsniai – Sąvartynai, kuriems šios direktyvos perkėlimo metu jau išduoti leidimai arba kurie jau eksploatuojami.

Sąsajos su Teismų procesinių sprendimų administracinėse bylose kategorijų klasifikatoriumi:
2.5. Atliekų tvarkymo organizavimas ir planavimas; 37. Bylos susijusios su Europos Sąjungos teisės ir tarptautinės teisės aktų taikymu.

Teisingumo Teismas konstatavo:

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1975 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų, iš dalies pakeistos 1996 m. gegužės 24 d. Komisijos sprendimu 96/350/EB (toliau – Direktyva 75/442), ir 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo išaiškinimo (toliau – Direktyva 2001/42). Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *Ottignies-Louvain-la-Neuve* miesto ir M. Tillieut, W. Gregoire bei M. Lacroix ginčą su *Région wallonne* (Valonijos regionas) dėl *Shanks SA* prašomo leidimo įrengti ir eksploatuoti atliekų šalinimo vietą (1–2 punktai).

Pagrindinė byla susijusi su nepavojingų buities ir pramonės atliekų techninio žemės užpylimo centru, nuo 1958 m. eksploatuojamo Mont-Saint-Guibert (Belgija), vietoje vadinamo „Trois burettes“, leidimu eksploatuoti ir pertvarkyti. 2003 m. gegužės 20 d. bendrovė *Page*, vėliau tapusi *Shanks SA*, pateikė prašymą išduoti „bendrą leidimą“, kuriuo būtų leidžiama šiam techninio užpylimo žemėmis centrui toliau veikti ir atlikti įvairius pertvarkymo darbus. 2003 m. gruodžio 18 d. Mont-Saint-Guibert savivaldybės administracija išdavė leidimą; jis, nors ir su keliais pakeitimais, vėliau, t. y. 2004 m. gegužės 10 d., buvo patvirtintas Valonijos vyriausybės nutarimu ir dėl jo panaikinimo prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui buvo pateiktas ieškinys. Grįsdami šį ieškinį pagrindinės bylos ieškovai nurodė, kad 1996 m. birželio 27 d. Valonijos regiono dekretu dėl atliekų (toliau – 1996 m. dekretas), kuriuo remiantis išduotas šis leidimas, 70 straipsnio antra pastraipa neatitinka Sąjungos teisės. Pirmiausia jie tvirtina, kad šis straipsnis neatitinka Direktyvos 75/442 7 straipsnio, nes pagal ją leidžiama išduoti leidimus eksploatuoti sąvartynus atliekų tvarkymo plane nenumatytose vietovėse, todėl jų geografinės vietos nustatymas nepagrįstas aplinkosauginiais kriterijais. Be to, jie nurodo, kad dėl to taip pat pažeistas Direktyvos 1999/31 8 straipsnio b punktas, pagal kurį leidimas išduodamas tik jeigu sąvartyno projektas atitinka Direktyvos 75/442 7 straipsnyje nurodytą atliekų tvarkymo planą. Galiausiai ieškovai manė, kad 1996 m. dekretu 70 straipsnio antra pastraipa gali būti labai pakenkta Direktyvos 2001/42, pagal kurią reikalaujama, kad būtų atliktas kiekvieno atliekų tvarkymo srityje parengto plano ar programos aplinkosauginis vertinimas, tikslams (17–20 punktai).

Šiomis aplinkybėmis *Conseil d’État* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus: „1. Ar [Direktyvos 75/442] 7 straipsnį galima aiškinti taip, kad pagal jį atliekų tvarkymo planu galima laikyti norminio teisės akto nuostatą, kurioje numatyta, kad, nukrypstant nuo taisyklės, pagal kurią leidimas gali būti išduodamas tik atliekų tvarkymo plane nurodytiems techninio užpylimo žemėmis centrums, tokie iki šio atliekų tvarkymo plano įsigaliojimo leidimus gavę centrai po įsigaliojimo gali gauti naujus leidimus žemės sklypuose, dėl kurių suteikti leidimai prieš atliekų tvarkymo plano įsigaliojimą? 2. Ar [Direktyvos 2001/42] 2 straipsnio a punktas turi būti aiškinamas taip, kad juo remiantis plano ir programos sąvoka apima norminio teisės akto nuostatą, kurioje numatyta, kad, nukrypstant nuo taisyklės, pagal kurią leidimas gali būti išduodamas tik atliekų tvarkymo plane, kurio reikalaujama pagal

[Direktyvos 75/442] 7 straipsnį, nurodytiems techninio užpylimo žemėmis centrams, iki šio atliekų tvarkymo plano įsigaliojimo leidimus gavę centrai po įsigaliojimo gali gauti naujus leidimus žemės sklypuose, dėl kurių suteikti leidimai prieš atliekų tvarkymo plano įsigaliojimą? 3. Jei atsakymas į antrąjį klausimą būtų teigiamas, ar [1996 m. dekretu] 70 straipsnio antra pastraipa atitinka [Direktyvoje 2001/42] numatytus reikalavimus vertinant pasekmes?“ (21 punktą).

Dėl Direktyvos 2001/42 taikymo administraciniais aktais, priimtiems nepasibaigus jos perkėlimo terminui

Antruoju ir trečiuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 2001/42 2 straipsnio a punktas aiškintinas taip, kad norminio nacionalinės teisės akto nuostata, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurioje numatyta, kad, nukrypstant nuo taisyklės, pagal kurią leidimas gali būti išduodamas tik atliekų tvarkymo plane, kurio reikalaujama pagal Direktyvos 75/442 7 straipsnį, nurodytiems techninio užpylimo žemėmis centrams, tokie iki šio atliekų tvarkymo plano įsigaliojimo leidimus gavę centrai po įsigaliojimo gali gauti naujus leidimus tuose pačiuose žemės sklypuose, yra „planas“, ar „programa“, kaip jie suprantami pagal šią Direktyvos 2001/42 nuostatą. Jei reikia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar toks planas arba programa tenkina šioje direktyvoje numatytus aplinkosauginius reikalavimus (22 punktą).

Teisingumo Teismas pažymėjo, jog, kadangi sprendime pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą nurodyta, kad byla nagrinėjantis teismas ginčijamo sprendimo teisėtumą turėtų vertinti tada, kai priima sprendimą, konstatuotina, kad Direktyva 2001/42 netaikytina pagrindinėje byloje, nes tiek pagrindinėje byloje nagrinėjamas leidimas, išduotas 2003 m. gruodžio 18 d., tiek jį patvirtinantis 2004 m. gegužės 10 d. vyriausybės nutarimas buvo priimti nepasibaigus jos perkėlimo terminui (23 punktą).

Dėl norminio nacionalinės teisės akto nuostatos prilyginimo „atliekų tvarkymo planui“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 75/442

Dėl Direktyvos 1999/31 nuostatų aiškinimo norminio nacionalinės teisės akto nuostatos, taikomos sąvartynams, kuriems šios direktyvos perkėlimo į nacionalinės teisės aktus metu jau buvo išduoti leidimai arba kurie jau buvo eksploatuojami, taikymo kontekste

Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti, ar Direktyvos 75/442 7 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad „atliekų tvarkymo planu“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvą 75/442, galima laikyti norminio nacionalinės teisės akto nuostatą, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurioje numatyta, kad, nukrypstant nuo taisyklės, pagal kurią leidimas gali būti išduodamas tik atliekų tvarkymo plane nurodytiems techninio užpylimo žemėmis centrams, tokie iki šio atliekų tvarkymo plano įsigaliojimo leidimus gavę centrai po įsigaliojimo gali gauti naujus leidimus tuose pačiuose žemės sklypuose (25 punktą).

Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal Direktyvos 75/442 7 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą siekdamas įgyvendinti Direktyvos 75/442 3–5 straipsniuose nustatytus tikslus kompetentingos valstybių narių institucijos privalo kuo skubiau parengti vieną ar daugiau atliekų tvarkymo planų. Pagal tą pačią dalį tokiuose planuose, be kita ko, nurodoma atliekų, kurias reikia panaudoti arba pašalinti, rūšis, kiekis ir kilmė, bendrieji techniniai reikalavimai, bet kurios specialios priemonės, skirtos konkrečioms atliekų rūšims, ir tinkamos šalinimo vietos ar įrengimai (28 punktą). Teismas darė išvadą, kad norminio nacionalinės teisės akto nuostata, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kiek joje numatyta tik tai, kad, nukrypstant nuo bendros teisės, iki atitinkamos valstybės narės atliekų tvarkymo plano įsigaliojimo išduotas leidimas eksploatuoti sąvartyną gali būti suteikiamas dėl tų pačių žemės sklypų, net jeigu jie nurodyti šiame plane, negali pati savaime būti laikoma kaip organizuota ir aiški sistema, skirta „atliekų tvarkymo planą“, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 75/442 7 straipsnio 1 dalį, sudarančių tikslų įgyvendinimui užtikrinti (29 punktą).

ESTT taip pat nurodė, jog iš Direktyvos 1999/31 8 straipsnio a ir b punktų matyti, kad leidimas eksploatuoti sąvartyną gali būti išduotas tik jeigu sąvartynas atitinka atliekų tvarkymo planą, numatytą Direktyvos 75/442 7 straipsnio 1 dalyje (32 punktą). Tačiau Direktyvos 1999/31 14 straipsnyje numatyta, kad sąvartynams, „kuriems [jos] perkėlimo į nacionalinės teisės aktus [(kuris vėliausiai turėjo būti atliktas iki 2001 m. liepos 16 d.)] metu jau yra išduoti leidimai arba kurie jau yra eksploatuojami“, taikoma pereinamojo laikotarpio išimties tvarka (33 punktą). Pagal šią pereinamojo laikotarpio tvarką tam, kad šie sąvartynai galėtų toliau veikti, jie privalo vėliausiai per aštuonerius metus nuo 2001 m. liepos 16 d. pasiekti tokį lygį, kad atitiktų naujus aplinkosaugos reikalavimus, išvardytus Direktyvos 1999/31 8 straipsnyje, išskyrus

įtvirtintuosius jos I priedo 1 punkte (ši išimtis būtent taikoma sąvartyno vietos reikalavimams) (34 punktas). Direktyvos 1999/31 14 straipsnyje leidžiama, kad sąvartynas, kuriam šios valstybės narės direktyvos perkėlimo į nacionalinės teisės aktus metu jau buvo išduotas leidimas arba kuris jau buvo eksploatuojamas, galėtų tęsti veiklą ir būtų atnaujinami dėl jo suteikiami leidimai, nors jis ir nenurodytas šio atliekų tvarkymo plano numatytų vietovių sąrašė, priimtame pagal Direktyvos 75/442 7 straipsnio 1 dalį, jei įgyvendinti kiti šiame 14 straipsnyje nuodyti reikalavimai (35 punktas). Teismas konstatavo, jog pagal Direktyvos 1999/31 8 straipsnį nedraudžiama norminio nacionalinės teisės akto nuostata, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurios teisinis pagrindas gali būti šios direktyvos 14 straipsnis ir kuri gali būti taikoma sąvartynams, kuriems šios direktyvos perkėlimo į nacionalinės teisės aktus metu jau buvo išduoti leidimai arba kurie jau buvo eksploatuojami, jeigu jie atitinka šiame 14 straipsnyje nurodytus kitus reikalavimus, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas (36 punktas).

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendė:

1. 1975 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 75/442/EEB dėl atliekų, iš dalies pakeistos 1996 m. gegužės 24 d. Komisijos sprendimu 96/350/EB, 7 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad „atliekų tvarkymo planu“, kaip jis suprantamas pagal šią Direktyvos 75/442, iš dalies pakeistos Sprendimu 96/350, nuostatą, negalima laikyti norminio nacionalinės teisės akto nuostatos, kaip antai nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kurioje numatyta, kad, nukrypstant nuo taisyklės, pagal kurią leidimas gali būti išduodamas tik pagal šį straipsnį reikalaujamame atliekų tvarkymo plane nurodytiems techninio užpylimo žemėmis centrams, tokie iki šio atliekų tvarkymo plano įsigaliojimo leidimus gavę centrai po šio įsigaliojimo gali gauti naujus leidimus tuose pačiuose žemės sklypuose.

2. 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyvos 1999/31/EB dėl atliekų sąvartynų, iš dalies pakeistos 2011 m. gruodžio 5 d. Tarybos direktyva 2011/97/ES, 8 straipsniu nedraudžiama tokia norminio nacionalinės teisės akto nuostata, kurios teisinis pagrindas gali būti šios direktyvos 14 straipsnis ir kuri gali būti taikoma sąvartynams, kuriems šios direktyvos perkėlimo į nacionalinės teisės aktus metu jau buvo išduoti leidimai arba kurie jau buvo eksploatuojami, jeigu jie atitinka šiame 14 straipsnyje nurodytus kitus reikalavimus, o tai patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=150666&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=394303>